

до записки
[Signature]

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студентки Шворак Анастасії Володимирівни
(ПІБ)
академічної групи 072-18зск-1
(шифр)
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва напрямку підготовки)
освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва програми)
на тему: «Фінансові ресурси підприємства і джерела їх формування (на прикладі
СТОВ «Гончарово»»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	доц. Цуркан І.М.	76	добре	<i>[Signature]</i>
Рецензент	Зубко Н.В.		Відмінно	<i>[Signature]</i>
Нормоконтролер	доц. Доценко О.Ю.	76	добре	<i>[Signature]</i>

Дніпро
2021

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри
економічного аналізу і фінансів
(повна назва)

О.В.Єрмошкіна
(прізвище, ініціали)
«   »   2021 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

студентці Шворак Анастасії Володимирівні академічної групи 072-18зк-1
(прізвище, ініціали) (шифр)
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

**На тему: «Фінансові ресурси підприємства і джерела їх формування (на прикладі
СТОВ «Гончарово»)»**

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 14.05.21р. №265-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	03.05.2021- 06.05.2021
Розділ 1	Теоретичні підходи до формування фінансових ресурсів підприємства	07.05.2021- 16.05.2021
Розділ 2	Аналіз фінансових ресурсів СТОВ «ГОНЧАРОВО» і джерел їх формування	17.05.2021- 27.05.2021
Розділ 3	Планування ефективного формування фінансових ресурсів СТОВ «ГОНЧАРОВО»	28.05.2021- 03.06.2021
ВИСНОВКИ		04.06.2021- 06.06.2021
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	07.06.2021- 10.06.2021

Завдання видано

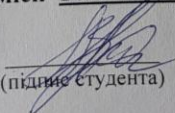

(підпис керівника)

Цуркан І.М.
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 19.04.2020 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 14.06.2020 р.

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

Шворак А.В.
(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Шворак А.В. Фінансові ресурси підприємства і джерела їх формування (на прикладі СТОВ «Гончарово»).

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування». - Національний технічний університет "Дніпровська політехніка". - м. Дніпро, 2021.

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є процес планування показників діяльності підприємства, які мають вплив на формування фінансових ресурсів підприємств в сучасних умовах господарювання.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти планування показників діяльності підприємств.

Мета дипломної роботи: визначення та обґрунтування найкращого методу планування показників діяльності підприємства, які впливають на формування фінансових ресурсів.

У вступі обґрунтована актуальність обраної теми, поставлено мету та задачі дипломної роботи. У першому розділі досліджено методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів, методів прогнозування показників підприємств.

У другому розділі виконано аналіз формування і використання фінансових ресурсів СТОВ «Гончарово».

У третьому розділі дипломної роботи визначено найкращий метод планування показників діяльності для досліджуемого підприємства.

Рекомендації щодо найкращого з розглянутих варіантів планування можуть бути застосовані у подальшій діяльності СТОВ «Гончарово».

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, КЛАСИФІКАЦІЯ, БАЛАНС, ПЛАНУВАННЯ, ПЛАНУВАННЯ, ПРОГНОЗУВАННЯ, МЕТОД НАЇМЕНШИХ КВАДРАТІВ, МЕТОД БРАУНА

ABSTRACT

Shvorak A.V. Financial resources of an enterprise and sources of their formation (in terms of AE Goncharovo ltd).

Qualification work of the bachelor in speciality 072 – “Finance, Banking and Insurance”. – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2021.

The object of study in the thesis work is the process of planning indicators of the company, which has an impact on the formation of financial resources of enterprises in modern economic conditions.

The subject of the study is theoretical, methodological and practical aspects of planning of enterprise indicators.

The purpose of the thesis is the definition and confirmation of the best method of indicators planning of the enterprise which affect the formation of financial resources.

In the introduction the relevance of the chosen topic is justified, the goal and objectives of the thesis are set. In the first section the methodical approaches to the analysis of financial resources, methods of forecasting of indicators of enterprises are researched.

In the second section the analysis of the formation and use of financial resources of "Goncharovo" Ltd is described.

In the third section of the thesis the best method of indicators planning for the investigated enterprise is determined.

Recommendations for the best of these planning options can be used in future activities of "Goncharovo" Ltd.

FINANCIAL RESOURCES, CLASSIFICATION, BALANCE, PLANNING, PLANNING, FORECASTING, THE LEAST SQUARES METHOD, BROWN'S METHOD

ЗМІСТ

	Стр
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Фінансові ресурси підприємства, їх сутність та джерела формування	10
1.2. Методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства.....	19
1.3. Методичні підходи до прогнозування фінансових ресурсів підприємств.....	25
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТОВ «ГОНЧАРОВО».....	32
2.1. Коротка характеристика СТОВ «Гончарово».....	32
2.2. Аналіз структури та динаміки балансу СТОВ «Гончарово».....	33
2.2.1. Аналіз змін в змісті та структурі активів балансу.....	33
2.2.2 Аналіз структури пасивів балансу.....	39
2.3. Аналіз з використанням фінансових коефіцієнтів СТОВ «Гончарово».....	42
2.3.1. Оцінка фінансової стійкості підприємства.....	42
2.3.2. Оцінка ліквідності підприємства.....	45
2.4. Аналіз ефективності роботи СТОВ «Гончарово».....	51
Висновки до розділу 2.....	54
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	56
3.1. Планування виручки від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції методом найменших квадратів.....	56
3.2. Планування показників діяльності СТОВ «Гончарово» адаптивним методом Брауна.....	63
3.3. Вибір найкращого методу планування показників підприємства, які	

впливають на формування фінансових ресурсів.....	69
3.4. Основні шляхи покращення діяльності СТОВ «Гончарово».....	72
3.5. Управління дебіторською заборгованістю підприємства.....	77
Висновки до розділу 3.....	80
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ	92

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах господарювання кожне підприємство незалежно від його організаційно-правової норми та напрямів діяльності спрямовує свою увагу за рахунок яких джерел вигідно здійснювати фінансування свого підприємства, щоб мати можливість ефективно використовувати фінансові ресурси які у нього є. Результати фінансово-господарської діяльності напряму залежать від проведення фінансовими відділами стратегічного фінансового планування, яке в свою чергу допомагає вирішувати реалізацію управлінських рішень шляхом визначення їхнього оптимального фінансування.

Тому спрямування досліджень в напрямку визначення необхідної кількості фінансових ресурсів шляхом їх планування або прогнозування набуває в останні роки особливої актуальності.

У зв'язку з виникненням непередбачених умов, які з'являються в процесі діяльності суб'єктів господарювання – планування та прогнозування як один з його етапів є безперервними процесами у діяльності підприємств. Вибір адекватних моделей або методів планування та прогнозування для визначення достатнього обсягу фінансових ресурсів забезпечить самофінансування підприємств.

Значний внесок у розробку теоретико-методологічних основ визначення сутності фінансових ресурсів та процесів їх формування і використання внесли вчені-економісти: Аранчій А.І., Білик М.Д., Бланк І.О., Василик О.Д., Зеліско А.М., Коробов М.Я, Лахтіонова Л.А., Меренкова Л.О., Опарін В.М., Поддєрьогін А.М., Родіонова В.М., Філімоненков О.С. та інші.

Аспекти планування та прогнозування окремих показників діяльності підприємств були досліджені в працях Білої О.Г., Вишневської О.М., Глівенко С.В., Жмайлова В.М., Орлової І.В, Ястребової О.В. та ін.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи: визначення та обґрунтування найкращого методу планування показників діяльності підприємства, які впливають на формування фінансових ресурсів.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі поставлені та вирішені такі задачі:

- розкрито економічну сутність фінансових ресурсів підприємств;
- досліджено структуру джерел формування фінансових ресурсів підприємств;
- визначено послідовність етапів проведення аналізу фінансових ресурсів;
- досліджено методичні підходи до прогнозування фінансових ресурсів підприємства;
- проаналізовано фінансовий стан підприємства, процес формування та ефективність використання фінансових ресурсів;
- сплановано показники діяльності, які мають вплив на формування фінансових ресурсів;
- визначено найкращий метод планування показників діяльності підприємства;
- розраховано планові показники валового прибутку.

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є процес планування показників діяльності підприємства, які мають вплив на формування фінансових ресурсів підприємств в сучасних умовах господарювання.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти планування показників діяльності підприємств.

Методи дослідження. Методологічну основу бакалаврської роботи становлять загальнонаукові методи пізнання, застосування яких дозволило отримати відповідні результати: методи теоретичного узагальнення і порівняння були використані для визначення понятійного апарату фінансових ресурсів; системний підхід – для дослідження теоретичних підходів до визначення послідовності етапів проведення аналізу фінансових ресурсів; метод прогнозної екстраполяції (для прогнозування фінансових показників

діяльності підприємства); статистичний та фінансовий аналіз - для оцінки стану, структури, ефективності використання фінансових ресурсів та зіставлення фактичних даних звітного і попереднього років.

Інформаційна база. Теоретичну і методичну основу дослідження склали загальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо процесу формування та планування фінансових ресурсів підприємств, законодавчо-нормативні акти України та звітні дані досліджуємого підприємства.

Обробка інформації, побудова графіків, діаграм здійснювалась за допомогою ПЕОМ з використанням апарату математичних і статистичних функцій прикладного пакету MS Excel.

Апробація результатів дослідження. Основні положення бакалаврської дипломної роботи, її теоретичні та практичні висновки і рекомендації доповідались і обговорювались на студентській науково-практичній Інтернет-конференції «Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації» (Дніпро, 19-20 травня 2021 року).

Особистий внесок. Теоретичні положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист одержано автором самостійно на підставі критичного аналізу літературних джерел, даних фінансової звітності підприємства.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 91 сторінка комп'ютерного тексту; робота включає 29 таблиці, 8 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел містить 77 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансові ресурси підприємства, їх сутність та джерела формування

Для кожного господарюючого суб'єкта завжди важливе значення мали питання пошук джерел фінансування та забезпечення ефективного інвестування фінансових ресурсів. Різноманіття фінансово-господарської діяльності підприємств має відображення в їх різному складі, структурі та розмірі фінансових ресурсів.

Вважається що достатня величина фінансових ресурсів та їх ефективне використання позитивно впливає на фінансовий стан підприємства, а саме на його платоспроможність, фінансову стійкість, ліквідність. Належна наявність фінансових ресурсів забезпечує виконання існуючих зобов'язань перед бюджетом, банками, страховими та іншими організаціями. Зусилля підприємств спрямовані на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємств є вагомим резервом покращення їх діяльності.

Над дослідження питання стосовно визначення сутності поняття «Фінансові ресурси підприємства» працювали такі вчені, як В.І. Аранчій, А.І. Балабанов, О.Д. Василик, І.М. Зеліско, А.М. Поддєрьогін, П.А. Стесюк, О.С. Філімоненко, С.В. Хачатурян та інші.

Фінансові ресурси підприємств є однією із найважливіших об'єктів, які входять до сфери управління вищого управлінського персоналу та засновників суб'єктів господарювання. Від доцільно обраних джерел фінансування діяльності підприємства та напрямів їх використання залежить збереження суб'єкта господарювання та його подальший розвиток [1].

Цей термін набув широкого застосування в законодавчій базі України, але офіційне тлумачення його дотепер відсутнє. Немає єдиної думки серед науковців щодо визначення сутності фінансових ресурсів. В табл. 1.1 наведено

тлумачення фінансових ресурсів як економічної категорії та визначення фінансових ресурсів, зокрема.

Таблиця 1.1

Визначення поняття фінансових ресурсів з точки зору вітчизняних та зарубіжних науковців

Автор	Змістова характеристика поняття «фінансові ресурси»
А. М. Поддєрьогін [2], О. Д. Василик [3], О. Філімоненков [4]	грошові нагромадження й доходи, які створюються в процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення
В. І. Арначій, В. Д. Чумак [5], В. М. Родіонова [6]	грошові доходи й нагромадження, які перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат розширеного відтворення та економічного стимулювання працівників
О. М. Бандурка, Коробов М. Я. [7]	власні і позичкові грошові фонди цільового призначення, які формуються у процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу та використовуються у статутних цілях підприємства
А. В. Чупіс, М. Х. Корецький, В. А. Борисова [8], А. І. Балабанов [9]	усі кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємства і складаються з основних і оборотних засобів, поданих у вартісному виразі
О. Є. Гудзь [10]	сукупність усіх високоліквідних наявних активів, які перебувають у розпорядженні підприємства й призначені для виконання фінансових зобов'язань і розширеного відтворення, пов'язуючи їх обсяг та склад із платоспроможністю підприємства
П. А. Стецюк [11]	фінансові ресурси підприємства (суб'єкта господарювання) — це його найбільш ліквідні активи, що забезпечують неперервність руху грошових потоків
С. В. Хачатурян [12]	частина коштів підприємства у фондовій і не фондовій формах, яка формується у результаті розподілу виробленого продукту, залучається до діяльності підприємства з різних джерел і спрямовується на забезпечення розширеного відтворення виробництв
С. І. Юрій [13] С. В. Мочерний [14]	грошові фонди, які створюються в процесі розподілу та використання валового внутрішнього продукту за певний період часу
В. М. Опарін [15]	сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства. Це авансовані кошти, що вкладаються в обіг і мають обов'язково повернутись. Але це не всі грошові кошти, а тільки ті гроші, які роблять гроші, тобто на основі використання яких формується додана вартість
Л. А. Лахтіонова [16]	грошові кошти у формі грошових фондів (статутний фонд, фонд оплати праці, резервний фонд) та у не фондовій формі (використання грошових коштів для виконання фінансових

Продовження табл. 1.1

Автор	Змістова характеристика поняття «фінансові ресурси»
	зобов'язань перед бюджетом і позабюджетними фондами, банками, страховими компаніями і т. д.)
Ю.В. Петленко [17]	фінансові ресурси — це грошові кошти, які залучені в господарський оборот підприємства із різних джерел, сформованих під впливом організаційно-правових форм господарювання, призначених для покриття його власних потреб
І.М. Зеліско [18]	фінансові ресурси підприємств - грошові та інші ліквідні оборотні засоби, що нагромаджені й авансовані з власних, позикових та залучених джерел у господарську діяльність підприємства задля задоволення економічних потреб та інтересів його власників, учасників або інших зацікавлених осіб.

Наведені в таблиці 1.1 визначення доводять, що серед українських та зарубіжних вчених-економістів досі не має одностайної думки щодо визначення цього терміну, змісту фінансових ресурсів, методів впливу на ефективність господарювання.

Наукова полеміка виникає навколо того, чи слід у визначенні виділяти фондову або нефондову форму, окремо вказувати на джерела створення ресурсів, їх цільове призначення тощо.

При здійсненні діяльності підприємством, щоденно грошові кошти поступають на рахунки в банківські установи як виручка від реалізації або інших доходів і вибувають при проведенні платежів. У процесі формування, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів підприємств виникає широкий спектр грошових відносин. У даному контексті фінансові ресурси розглядають також через форму їх вираження, зокрема, як сукупність власних грошових доходів і надходжень ззовні (залучені і позичені кошти) [2-6], грошові кошти і прирівняні до них потоки [18], грошові засоби, кошти, прибутки і надходження, що є в розпорядженні підприємства [8-9], призначені для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розширенням виробництва та підтримки стійкості фінансово-економічної діяльності господарюючого суб'єкта. Таким чином, вся

сукупність фінансових відносин підприємств може бути умовно подана у вигляді грошових потоків і мати чіткі вартісні характеристики.

Ті науковці, що розглядають фінансові ресурси як сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні підприємства прирівнюють фінансові ресурси до грошового потоку (руху грошових коштів), не акцентуючи уваги на джерелах їх формування, цільовому призначенні. До цієї когорти науковців можна віднести А. В. Чупіса, М. Х. Корецького, В. А. Борисова, А. І. Балабанова, А. Г. Загородного та інших [8, 9]. В цьому визначенні виражені економічна основа, зв'язок фінансових ресурсів з відтворювальними процесами та форми їх виявлення.

Надходження і використання коштів показує рух грошових коштів, грошові потоки відображають в динаміці зміни основних кількісних характеристик фінансових ресурсів. Вхідні грошові потоки не мають цільового призначення, не прив'язані до вихідних грошових потоків і не обов'язково використовуються підприємством за призначенням.

Характерною ж ознакою фінансових ресурсів, на нашу думку, є їх цільове спрямування. Такі науковці, як А. М. Поддєрьогін, О. Д. Василик, В. І. Арначій, В. Д. Чумак, В. М. Родіонова [2, 3, 5, 6], стверджують, що фінансові ресурси формуються з відповідних джерел та мають цільове призначення.

Однак щодо розуміння того, на якому етапі відбувається формування фінансових ресурсів, а саме в процесі розподілу й перерозподілу новоствореної вартості підприємством, у економістів відсутня єдність у поглядах. Наприклад, Л. С. Стасюк вважає, що визначення фінансових ресурсів, подібні до наведених вище науковцями (В. І. Арначієм та А. М. Поддєрьогіним), відображають якісну ознаку ресурсів, яка характеризує їх значення на фіксований момент часу [19].

Колектив авторів на чолі з О. М. Бандурка вказують, що для визначення поняття фінансові ресурси необхідно використовувати структурні підходи [7]. Маються на увазі визначення, по-перше, сутності фінансових ресурсів як складової частини виробничих відносин. По-друге, приймати до уваги те, що

фінансові ресурси створюються і використовуються в процесі реалізації фінансових відносин. По-третє, необхідно мати на увазі, що безпосередньо поняття ресурси трактується як щось таке, що може бути використано на певні цілі (запаси, кошти то що). Виходячи з цього автори роблять висновок, що фінансові ресурси – це всі грошові кошти, що акумульовані у фонди цільового призначення для здійснення певних витрат.

Останнім часом більша частина коштів підприємств не використовується у фондовій формі. Це затрудняє здійснити розмежування між грошовими коштами і фінансовими ресурсами. Це пов'язано з різним тлумаченням сутності фінансових ресурсів держави і підприємств.

Подані Федосовим В.М. та Поддєрьогіним А.М. визначення централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів в посібнику [20], вказують на те, що централізовані фінансові ресурси, є частиною грошових коштів, яка існує у фондовій формі, а для підприємств усі грошові кошти є фінансовими ресурсами, що забезпечують господарську діяльність підприємства.

Уточнення щодо складу фінансових ресурсів надається авторами підручника за редакцією А. Поддєрьогіна, до них включають як грошові фонди, так і частину коштів, що може використовуватися в не фондовій формі [2].

Наступним спірним напрямом у визначенні фінансових ресурсів є їх розгляд в якості ліквідних оборотних засобів. Це пов'язано із тим, що за часів переходу до ринкових умов господарювання, економічні відносини ґрунтувалися на грошових відносинах. Тому деякі автори вважали за необхідне продемонструвати в своїх працях характерні відмінності фінансових ресурсів та ліквідних оборотних засобів з використанням виручки від реалізації продукції. Необхідно зазначити, що такий підхід свідчить про те, що в розрахунках буде використана лише частина ліквідних засобів, що залишиться після відшкодування витрат на виробництво та збут продукції.

Вищезазначені міркування підтверджуються науковцями [10, 11, 18] які вважають, що ліквідні оборотні засоби виступають якісними елементами

фінансових ресурсів. Так, з цього приводу зазначається: "...фінансові ресурси - це найліквідніші активи підприємства, до складу яких належать грошові надходження та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, готова продукція й поточна дебіторська заборгованість" [18].

Існування різних підходів до трактування фінансових ресурсів можна об'єднати у два підходи, в залежності від базису, в основу якого покладено або розподільчу або відтворювальну концепцію фінансів [21].

Науковців [2, 3, 7, 12, 13, 14], які обґрунтовують позицію про те, що фінанси існують на стадії розподілу та перерозподілу вартості сукупного суспільного продукту і національного доходу та мають дві основні функції: контрольну та розподільчу віднесемо до одного підходу. До другого віднесемо науковців [5, 6, 8, 9, 10], які вважають, що фінанси існують на всіх стадіях відтворювального процесу, не виключаючи стадії виробництва товарів та їх обміну.

Існують науковці [22, 23], які не надають визначення поняття "фінансові ресурси", а перелічують лише джерела їх формування. Л. Павлова вважає, що джерелами фінансових ресурсів є лише власні джерела фінансування розширеного відтворення, які залишаються у розпорядженні підприємства після виконання поточних зобов'язань.

Через те, що фінансові ресурси забезпечують розширене відтворення, важливим джерелом їх формування стають позикові кошти. Тому при визначенні фінансових ресурсів треба враховувати всі можливі джерела їх формування. Вони можуть бути від різних видів діяльності, тобто власних доходів та накопичень капіталу або різних надходжень [24].

Здійснивши аналіз існуючих підходів до визначення «фінансових ресурсів» констатуємо суттєву розбіжність формулювання цього терміну. Вважаємо, що часто трактування подані науковцями не суперечать один одному, а доповнюють, тим самим більш уточнюючі сутність поняття.

Розкриваючи поняття «фінансові ресурси» на думку Петик М.І. [1], треба врахувати наступні критерії, а саме: джерела формування, форма прояву,

цільове призначення.

Ми погоджуємося що з поняттям фінансових ресурсів наданим автором [1], що це сукупність грошових коштів та їх еквівалентів, мобілізованих у процесі господарської діяльності з метою їх раціонального використання для забезпечення фінансової стійкості та здійснення фінансово-економічної діяльності підприємства.

Джерелами формування фінансових ресурсів є власні та залучені кошти. До власних належать: статутний фонд, амортизаційні відрахування, валовий дохід та прибуток, тобто всі грошові кошти на рахунках та у касі, які належать підприємству. До залучених - отримані кредити, пайові та інші внески, кошти, мобілізовані на фінансовому ринку (рис. 1.1) [25].

Джерела формування фінансових ресурсів можуть змінюватися в залежності від етапу розвитку підприємства, а саме, на етапі створення підприємства, розширення його діяльності, стабільного розвитку економічного суб'єкта, угасання діяльності, можливе використання тих чи інших джерел.

Загальна сума фінансових ресурсів підприємства може складатися з таких елементів [2, 12, 25-29]: статутного, додаткового та резервного капіталів амортизаційних відрахувань; фондів, що можуть утворюються за рахунок прибутку; нерозподіленого прибутку; різних видів кредиторської заборгованості; короткострокові і довгострокові кредитів банків; усіх видів фінансових позик. Але якщо проаналізувати наявність перелічених елементів фінансових ресурсів на конкретному підприємстві, то спостерігається не постійна присутність кожного елементу у складі фінансових ресурсів.

На початку діяльності новоствореного підприємства, не залежно від організаційно-правової форми – статутний капітал є тими фінансовими ресурсами або фінансовим фондом за рахунок якого здійснюється фінансово-господарська діяльність. Але надалі статутний капітал показує лише ту суму фінансованих ресурсів, або капіталізованих фінансових ресурсів, і його вже не слід розглядати як суму поточних фінансових ресурсів. Тобто відбувається перетворення фактично витрачених поточних фінансових ресурсів на капітал.

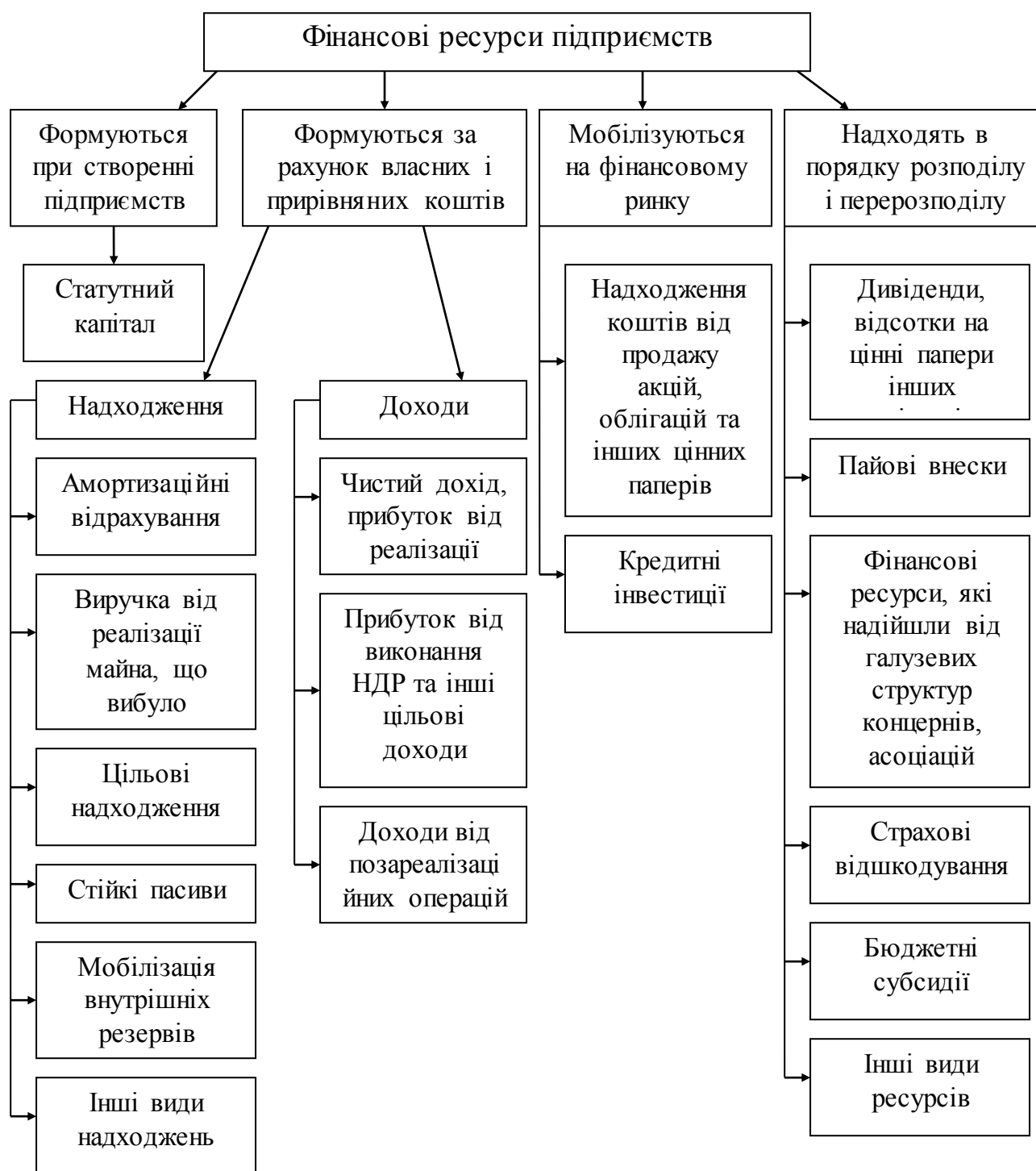

Рис. 1.1. Формування та види фінансових ресурсів підприємства

Згідно вітчизняного законодавства підприємства та товариства різних форм власності зобов'язані формувати статутний фонд, але його мінімальний розмір визначено лише для господарських товариств. Згідно Закону України «Про акціонерні товариства» визначено вимоги до мінімального розміру

статутного фонду акціонерних товариств. Цей мінімум складає 1250 мінімальних заробітних плат на момент відкриття товариства [31]. Розміри статутних капіталів інших товариств не обмежуються відповідно до Закону України «Про господарські товариства» [32]. Приватні підприємства також не зобов'язані створювати статутний фонд в якихось межах [33].

Джерелами формування статутного фонду можуть бути акціонерний або пайовий капітал, галузеві або бюджетні кошти та ін.

Додатковий капітал може бути фінансовим ресурсом при вкладанні власниками суми коштів до статутного капіталу, що перевищують передбачену емісію акцій. Він може створюватися за рахунок дооцінки активів або емісійного доходу, який може виникати в двох випадках, а саме якщо це є додаткова емісія акцій або якщо акції первинної емісії реалізуються вище номіналу.

До елементів фінансових ресурсів можна віднести резервний капітал, який підприємства можуть створювати при отриманні чистого прибутку. В статуті підприємства прописується порядок його формування. Чинним законодавством встановлено вимогу до його розміру - не менше 15% статутного капіталу та 5% від чистого прибутку щорічно спрямовуються на його формування [34].

Одним із особливих джерел формування фінансових ресурсів є амортизаційні відрахування. Кошти які накопичуються за рахунок амортизаційних відрахувань надалі можна спрямовувати на різні цілі: для оновлення основних засобів виробництва; для формування оборотних коштів.

Але амортизаційний фонд може формуватися лише після фактичного продажу продукції, тому що амортизаційні витрати входять до собівартості і включаються в ціну реалізації. На розмір амортизаційних відрахувань впливає метод їх нарахування, який обирається підприємством.

Фінансові ресурси підприємства можуть формуватися шляхом відрахування чистого прибутку в спеціальні фонди, кошти яких спрямовуються в інвестиційну діяльність або для підвищення капіталізації компанії.

Фінансові ресурси у вигляді нерозподіленого прибутку керівники можуть спрямовувати на збільшення обсягів операційної діяльності. Він є частиною чистого прибутку, який залишається у підприємства після виплат дивідендів, відрахувань в різні фонди визначені статутними документами. Залежно від стратегічних цілей розвитку підприємства напрямками витрачання чистого прибутку є або накопичення або споживання.

Як специфічний вид фінансових ресурсів може розглядати кредиторську заборгованість, яка виникає при отриманні товарів або послуг без відповідної оплати. Ці активи є фінансовими ресурсами в матеріальній формі. Наявність цих ресурсів дає можливість підприємству не залучати кредитні кошти в банківських установах. Але кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, перед персоналом та страховиками не може бути джерелом утворення фінансових ресурсів.

Беззаперечно фінансовими ресурсами є кредити банківських установ. Вони є зовнішнім джерелом формування позикових фінансових ресурсів.

Останнім елементом, який можна віднести до джерел формування фінансових ресурсів є різні види зовнішніх фінансових позик. Прикладом цих фінансових ресурсів можуть бути облігації підприємств, які дозволяють отримати кошти для операційної або інвестиційної діяльності.

Таким чином, підприємство може залучати фінансові ресурси з двох джерел: внутрішніх та зовнішніх, а їх раціональне використання буде запорукою його стабільного стану.

1.2. Методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства

Успішна діяльність будь-якого підприємства неможлива без ефективного управління фінансовими ресурсами. Вони мають створити передумови для стабільного процесу виробництва та його постійного зростання, що визначає конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Аналіз фінансових ресурсів під час їх формування, ефективно розпорядження ними дає підприємству можливість визначити рівень результативності його майбутньої діяльності, а також поліпшити свій фінансовий стан, відповідний рівень фінансової незалежності, стійкості та інвестиційної привабливості. Проведення такого аналізу можливе за умови його ефективної організації, що в свою чергу забезпечується використанням найбільш відповідної методики.

Слід зазначити, що розвиткові теорії та практики аналізу формування і використання фінансових ресурсів, забезпеченню його інформаційної бази сприяли праці таких відомих вітчизняних вчених: О. Д. Василика, В. М. Івахненка, К. В. Ізмайлової, М. Я. Коробова, М. В. Кужельного, Л. А. Лахтіонової, В. О. Мец, Є. В. Мниха, В. М. Опаріна, П. Я. Поповича, В. І. Самборського, І. Д. Фаріона, Р. В. Федоровича, М. Г. Чумаченка, С. І. Шкарабана та інших. Незважаючи на значні здобутки у вивченні вказаних проблем, ряд питань щодо методики й організації аналізу формування та використання фінансових ресурсів підприємств вимагає подальших досліджень.

Дослідження показали, що на сьогодні відсутня єдина чітка методика аналізу фінансових ресурсів підприємства із встановленим набором аналітичних показників і коефіцієнтів. Окрім того, немає єдиного підходу щодо порядку розрахунку тих чи інших коефіцієнтів, їх нормативних значень. Внаслідок цього практикам-бухгалтерам і аналітикам важко зорієнтуватись у розмаїтті інформації та обрати найвірніший і найпростіший шлях для аналізу фінансових ресурсів підприємства.

Прийняття ефективних і виважених управлінських рішень щодо використання фінансових ресурсів на основі якісної аналітичної інформації можливе завдяки науково обґрунтованій організації економічного аналізу. У свою чергу, реалізація науково обґрунтованих складових організації економічного аналізу забезпечує високий рівень функціональності аналізу відповідно до потреб користувачів (власників, керівництва підприємства, вищих організацій та установ).

Майже одним із перших, хто звернув увагу на проблеми розробки різноманітних методик управлінського та фінансового аналізу взагалі, є І. Д. Фаріон [35, с. 36], який зазначив, що в літературі з фінансового аналізу відомі такі підходи до його послідовності:

- від розрахунку й оцінки узагальнюючих показників ефективності використання капіталу, вивчення його складу та структури – до оцінки платоспроможності;

- від загальної характеристики й оцінки активів і їх джерел – до оцінки платоспроможності, фінансової стійкості та ефективності використання активів;

- від аналізу фінансових результатів – до загальної оцінки динаміки та структури статей бухгалтерського балансу, фінансової стійкості, ефективності діяльності підприємства.

Демко І.І. виділяє два підходи до порядку проведення аналізу формування та використання фінансових ресурсів [36].

Спочатку аналізуються активи підприємства, а потім – джерела їх фінансування.

Спочатку проводиться аналіз джерел формування власних і позичених коштів, а потім – аналіз активів підприємства.

Перший підхід цілком логічний і науково обґрунтований з точки зору фінансового аналізу підприємства в цілому, тобто коли розглядаються всі аспекти його фінансової діяльності.

Другий – ґрунтується на такій важливій категорії, як капітал, адже саме він є першоосновою для зародження будь-якої діяльності; відсутність капіталу робить неможливим існування підприємства як господарюючого суб'єкта взагалі.

Бродська І.І. вважає, що аналіз формування і використання фінансових ресурсів підприємства повинен здійснюватися у такій послідовності [37]:

На першому етапі проводиться аналіз джерел формування капіталу: оцінка структури джерел фінансових ресурсів у цілому, аналіз джерел власних коштів, аналіз джерел позикових коштів, аналіз кредиторської заборгованості.

На другому етапі здійснюється аналіз активів підприємства: аналіз складу і структури капіталу в цілому, аналіз оборотного капіталу, аналіз дебіторської заборгованості.

На третьому етапі аналізується ліквідність балансу підприємства, який передбачає деяку перебудову активів за ознакою ліквідності і пасивів за ознакою терміновості їх погашення. На цьому етапі головною метою є перевірка синхронності надходження і витрачання фінансових ресурсів підприємства, тобто його здатність розраховуватись за своїми зобов'язаннями власним майном за певний період часу.

На четвертому, заключному етапі, проводиться порівняльний аналіз фінансових показників одного підприємства з іншими або за різні звітні періоди, тобто розраховується узагальнюючий рейтинговий показник.

Причому необхідно підкреслити: для методики аналізу формування і використання фінансових ресурсів перші два етапи обов'язкові. Хоча для глибшого дослідження слід продовжити аналіз через вивчення співвідношення окремих статей пасиву і активу балансу підприємства, що запропоновано здійснювати на наступних етапах.

Аналіз літературних джерел з фінансового аналізу суб'єктів господарювання [38 – 42] та методичних рекомендацій до його проведення, які використовуються в практичній діяльності українських підприємств [43; 44], надав можливість стверджувати, що для більшої точності та ефективності подібного аналізу слід виділити такі його напрями, як аналіз формування та аналіз ефективності використання фінансових ресурсів рис.1.2.

Отже, аналіз формування і використання фінансових ресурсів підприємства повинен здійснюватись у такій послідовності [45]:

1 етап – проведення аналізу джерел формування капіталу: оцінка структури джерел фінансових ресурсів у цілому, аналіз джерел власних коштів та позикових коштів, аналіз кредиторської заборгованості;

2 етап – здійснюється аналіз активів підприємства: аналіз складу і структури загального капіталу в цілому, аналіз основного капіталу, аналіз оборотного капіталу, аналіз дебіторської заборгованості;

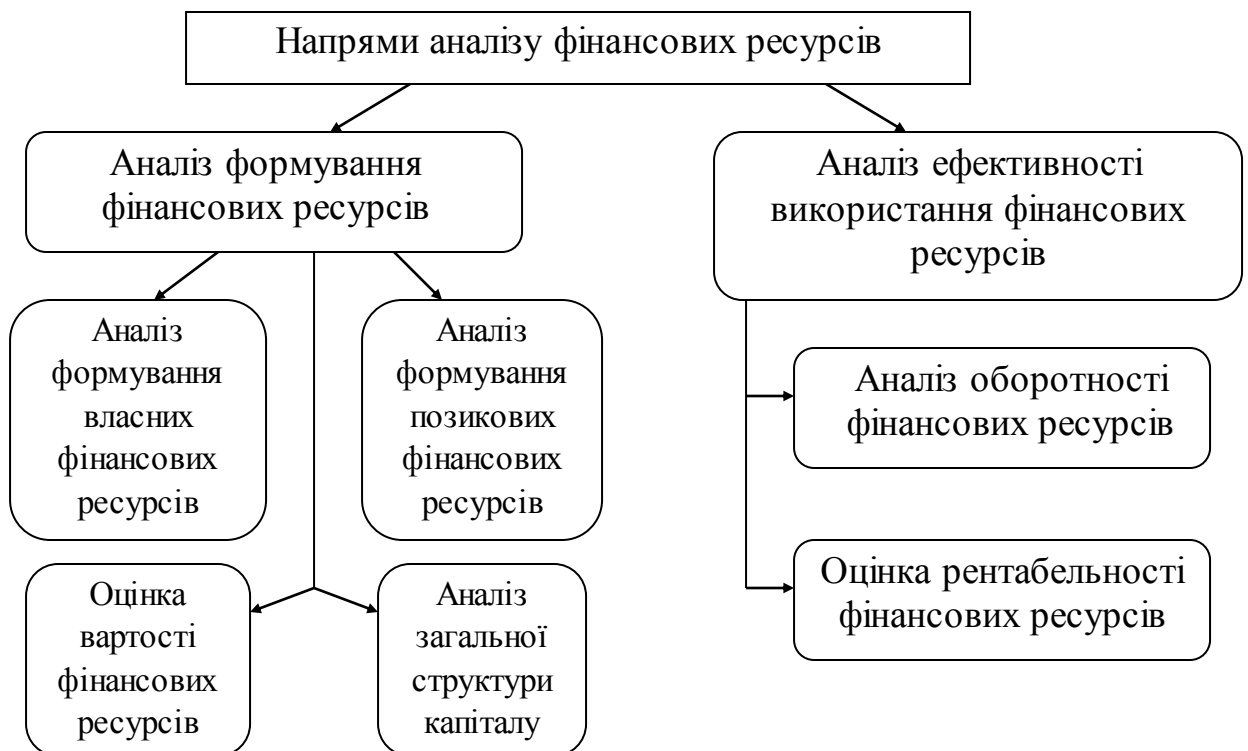

Рис. 1.2. Основні напрями аналізу фінансових ресурсів підприємства

3 етап – аналізується ліквідність балансу підприємства, який передбачає оцінку активів за ступенем їх ліквідності і пасивів за ознакою терміновості їх погашення. На цьому етапі головною метою є перевірка одночасності надходження і витрачання фінансових ресурсів підприємства, тобто його здатність розраховуватись за своїми зобов'язаннями власним майном за певний період часу [46];

4 етап – проводиться оцінка рентабельності підприємства, тобто оцінка економічної ефективності підприємства – відносний показник, який відображає

отриманий ефект із затратами або ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту;

Для аналізу ефективності використання фінансових ресурсів пропонується використовувати такі групи показників:

коефіцієнти рентабельності фінансових ресурсів, а саме рентабельність сукупного капіталу, рентабельність власного капіталу, а також рентабельність позикових коштів;

коефіцієнти оборотності фінансових ресурсів, тобто кількість оборотів сукупних фінансових ресурсів, кількість оборотів власного капіталу, кількість оборотів позикового капіталу [41].

5 етап – розробка висновків та прийняття рішень щодо оптимізації джерел формування фінансових ресурсів, та шляхів покращення ефективності їх використання.

Незалежно від виду діяльності підприємства, фінансові ресурси є найціннішим його активом, який перебуває в постійному русі, забезпечуючи операційну, інвестиційну та фінансову діяльність підприємства. Значення та роль фінансових ресурсів для функціонування підприємства зумовлює потребу в ретельному аналізі фінансового стану підприємства, а саме аналізі формування і використання фінансових ресурсів.

Отже, аналіз фінансових ресурсів підприємства доцільно проводити на основі узагальненого вище комплексного підходу, що включає такі напрями, як аналіз формування фінансових ресурсів та аналіз їх використання. Застосування вказаних напрямів аналізу дозволить кожному окремо взятому підприємству здійснити оцінку поточного стану фінансових ресурсів, виявити сильні й слабкі сторони діяльності суб'єкта господарювання в галузі управління структурою фінансових ресурсів. На цій основі також стане можливим обґрунтування вибору оптимальної структури джерел фінансування підприємства та найкращої з альтернативно можливих комбінацій використання ресурсів з метою підвищення ефективності його діяльності.

1.3. Методичні підходи до прогнозування фінансових ресурсів підприємств

Для успішної фінансової діяльності підприємств в цілому необхідним елементом є безпосереднє передбачення економічних результатів господарської діяльності, спостереження наявних та актуальних закономірностей, тенденцій, змін та взаємозв'язків. Саме сукупність цих дій і складають етапи прогнозування. Вивчивши достатню кількість джерел, ми зробили висновок, що єдино визначеної сутності поняття «прогнозування» немає, то ж, пропонується звернутися до декількох авторів у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Визначення сутності поняття «прогнозування»

Автор	Визначення
Кравченко О.О. [47]	Прогнозування є невід'ємною частиною процесу планування і представляє собою розробку ймовірного рішення про стан явища або процесу у майбутньому.
Ковальчук І. В. [48]	Науково обґрунтоване судження про можливий стан об'єкта (підприємства) в майбутньому і (або) альтернативні шляхи і строки їх реалізації.
Лукошкіна Л.Н. [49]	Економічне прогнозування, в тому числі і фінансове, має більш спільне з природою плану, ніж з прогнозом взагалі. Економічний прогноз не просто інтерпретує закономірності і зовнішні умови розвитку, а використовується для пошуку потрібних рішень. Він може розглядатися як початкова стадія планування, яка визначає вибір шляхів досягнення цілей цього плану.
Коваленко Л. О. [50]	Фінансове прогнозування — це дослідження та розробка ймовірних шляхів розвитку фінансів підприємства, альтернатив реалізації фінансових стратегій, які забезпечують стабільне фінансове становище підприємства в майбутньому
Ставерська Т. О. [51]	Прогнозування можна визначити як наукове передбачення майбутнього стану економічної системи з урахуванням досвіду минулого і сучасного. Економічні прогнози виявляють конкретний вид основних закономірностей перспективного розвитку і можуть стати базою для визначення головних напрямків тривалої економічної політики. Економічні прогнози носять імовірнісний характер, тобто – це деяка гіпотеза, деяка імовірнісна оцінка протікання економічного процесу в майбутньому.

То ж, пропонуємо розуміти прогнозування фінансової діяльності страхової компанії як складову частину планування, яка розуміє під собою формування судження про майбутній стан об'єкта прогнозування (страхової компанії) за допомогою минулого та сучасного досвіду, а також визначення

альтернативних шляхів здійснення фінансової діяльності задля вибору найкращої стратегії подальшого розвитку.

Прогнозування достатньо часто ототожнюють з плануванням. Однак це є неправильним. Різницю між поняттями «планування» і «прогнозування» добре відобразив Дж. Скотт Армстронг: «Планування займається тим, як би міг виглядати світ, а прогнозування – як світ буде виглядати» [52].

Прогнозування і планування є двома взаємопов'язаними елементами. Академік РАН О. І. Анчишкін відмічав, що «план і прогноз – це не два альтернативні підходи до визначення перспектив соціально-економічного і науково-технічного розвитку, а взаємно доповнюючі одна одну стадії, ступені розробки планів» [53].

Кравченко О. О. [47] вважає доцільним виокремлене порівняння даних понять. Пропонуємо звернутися до цього дослідження у таблиці 1.3 для повного розуміння сутності цих понять.

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика процесів планування і прогнозування

Ознака порівняння	Планування	Прогнозування
Місце в процесі управління	Результат прийнятого управлінського рішення	База для прийняття управлінського рішення
Характер	Має директивний характер, тобто затверджується вищим уповноваженим органом і є обов'язковим для виконання нижчими структурними підрозділами	Має суб'єктивно-об'єктивний характер, тобто результати прогнозування можуть бути враховані або проігноровані при прийнятті управлінських рішень
Варіативність	План є однозначним рішенням, навіть якщо він розробляється на варіативній основі	Прогноз має альтернативний, варіативний зміст
Характеристика процесу	Високий ступінь детермінованості і керованості процесу	Високий ступінь невизначеності і некерованості процесу, що прогнозується, ймовірнісний характер
Характеристика факторів процесу	Повністю або частково керовані фактори. В основному ендогенні і, у меншому ступені, екзогенні фактори	Повністю або частково некеровані фактори. В основному екзогенні фактори

Продовження табл. 1.3

Ознака порівняння	Планування	Прогнозування
Адресність	Завжди є відповідальний за виконання кожного етапу процесу планування	Відсутність адресності, тобто результати прогнозування можуть бути використані різними суб'єктами для власних цілей
Послідовність	Зазвичай здійснюється на основі результатів процесу прогнозування	Передує процесу планування або є його складовим елементом

Процес планування ґрунтується на припущенні, що процес управління піддається регулюванню, завжди є доступні важелі управління об'єктом або процесом, а також ресурси, необхідні для виконання плану. Процес прогнозування є органічною складовою процесу планування і передбачає побудову прогнозів, що здатні показати можливі напрямки майбутнього розвитку організації, яка розглядається у тісній взаємодії з її зовнішнім середовищем [47].

Царев В. В. [54] відрізняє процеси планування та прогнозування за деякими іншими ознаками (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4

Зміст відмінних ознак систем прогнозування та планування

Найменування відмінної ознаки	Характеристика відмінної ознаки	
	Система прогнозування	Система планування
Вихідні дані	Менш достовірні	Більш достовірні
Міра повноти використовуваних вихідних даних	Менш повна	Більш повна, а у ряді випадків досить достовірна
Вживані математичні методи	Прогностичні, які дають достатньо укрупнений результат	Строгіші і точніші
Масштаб використання графічних методів	Достатньо великий	Достатньо обмежений
Об'єкти розгляду	Більш укрупнені	Достатньо диференційовані
Нормативне забезпечення	Відсутнє або порівняно низьке	Частково є або порівняно високе
Характер використання	Імовірнісний	Нормативний детермінований

Проаналізувавши таблиці можна зробити висновок, що прогнозування може бути: 1) складовою частиною процесу планування, якщо розглядається

використання методів прогнозування при розрахунку планових показників; 2) самостійним і незалежним елементом, у цьому випадку його результати служать основою для прийняття управлінських рішень, які реалізуються і виконуються у вигляді планових директивних рішень.

На сьогодні існує близько 150 методів прогнозування, серед яких пропонується звернути увагу на значно меншу кількість базових методів, від яких решта відрізняється лише деякими аспектами і послідовністю їх використання у прогнозуванні. Залежно від типу необхідної вихідної інформації розрізняють експертні й фактографічні (формалізовані) методи [48] (рис. 1.3).

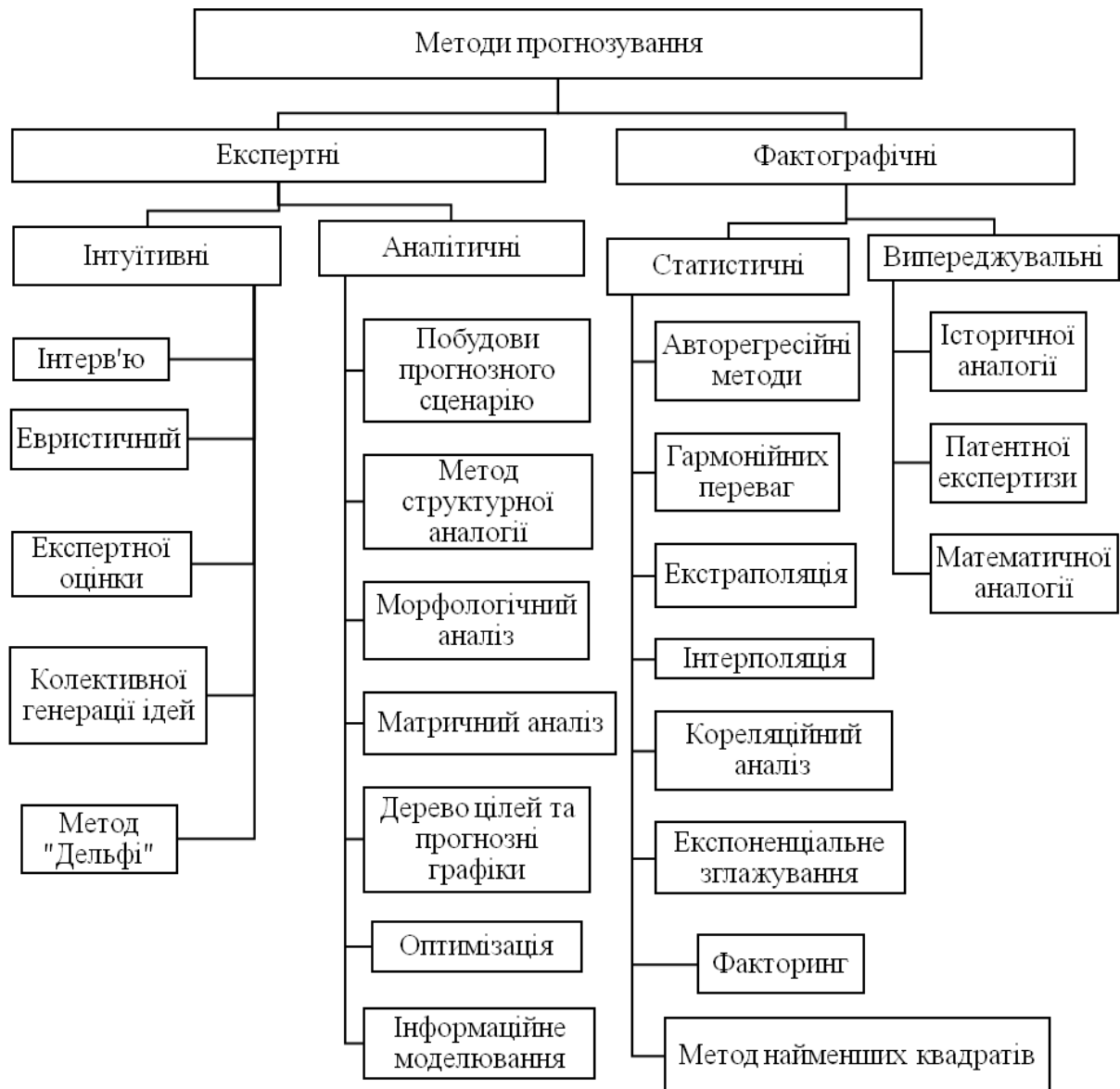

Рис. 1.3. Класифікація деяких методів прогнозування

Передумови і методи, що використовуються для прогнозування, істотно залежать від того, на який відрізок часу робиться прогноз. За часом випередження економічні прогнози поділяються на:

- оперативні (до одного місяця);
- короткострокові (від декількох місяців до одного року);
- середньострокові (від одного року до п'яти років);
- довгострокові (не менш п'яти років).

Розглянемо деякі короткострокові методи прогнозування.

Екстраполяція як метод прогнозування може включати різні процедури – починаючи від підкидання монети і закінчуючи проектуванням трендів та іншими більш складними математичними операціями. Типовим для екстраполяційних методів є те, що вони споконвічне не мають механічного і тісного зв'язку з економічною теорією.

Методи екстраполяції в свою чергу поділяються на прості (на основі аналітичних показників рядів динаміки, плинної середньої, індексу сезонності) та складні (екстраполяція трендів, експоненційне згладжування, адаптивні моделі Брауна і Хольта та ін.). Вони засновані на дослідженні статистично обґрунтованих тенденцій зміни кількісних характеристик об'єкта.

Метод згладжування за експонентою передбачає, що часовий ряд згладжується за допомогою згладженої середньої плавної, у якій ваги відповідають закону розподілення за експонентою. На значення згладженої середньої плавної з вагами, що розподілені за експонентою, більший вплив здійснюють останні рівні часового ряду, а отже, вона характеризує найсучасніші тенденції розвитку показника, який досліджується.

Сутність методу найменших квадратів полягає в мінімізації суми квадратичних відхилень між величинами, що спостерігаються, і відповідними оцінками (розрахунковими величинами), обчисленими за підібраним рівнянням зв'язку. Цей метод краще інших відповідає ідеї усереднення як одиничного впливу врахованих факторів, так і загального впливу неврахованих [48].

Таким чином, механізм управління фінансовими ресурсами підприємств, повинен включати: моделі, засоби, методи та інструменти проведення аналітичних і планово-прогнозних розрахунків визначення потреби у фінансових ресурсах, джерела їх формування; виявлення взаємозв'язку між наслідками діяльності й використанням фінансових ресурсів; оцінку та інтерпретацію отриманих результатів.

Висновки до розділу 1

1. Аналіз наукових підходів до визначення фінансових ресурсів вітчизняних та зарубіжних науковців дозволив визначити два підходи, в залежності від базису, в основу якого покладено або розподільчу або відтворювальну концепцію фінансів.

2. Під фінансовими ресурсами в бакалаврській роботі розуміється сукупність грошових коштів та їх еквівалентів, мобілізованих у процесі господарської діяльності з метою їх раціонального розміщення для забезпечення фінансової стійкості та здійснення фінансово-економічної діяльності господарюючого суб'єкта.

3. Загальна сума фінансових ресурсів підприємства може складатися з таких елементів: статутного, додаткового та резервного капіталів амортизаційних відрахувань; фондів, що можуть утворюються за рахунок прибутку; нерозподіленого прибутку; різних видів кредиторської заборгованості; короткострокові і довгострокові кредитів банків; усіх видів фінансових позик. Але якщо проаналізувати наявність перелічених елементів фінансових ресурсів на конкретному підприємстві, то спостерігається не постійна присутність кожного елемента у складі фінансових ресурсів.

4. Прийняття ефективних і виважених управлінських рішень щодо використання фінансових ресурсів на основі якісної аналітичної інформації можливе завдяки науково обґрунтованій організації економічного аналізу. Проведені дослідження показали, що на даний час відсутня єдина чітка

методика аналізу фінансових ресурсів підприємства із встановленим набором аналітичних показників та коефіцієнтів.

5. Аналіз фінансових ресурсів підприємства рекомендується проводити за наступними етапами: аналіз джерел формування капіталу; аналіз активів підприємства; аналіз ліквідності балансу підприємства; оцінка рентабельності підприємства; розробка висновків та прийняття рішень щодо оптимізації джерел формування фінансових ресурсів, та шляхів покращення ефективності їх використання.

6. В умовах високого рівня невизначеності та динаміки параметрів зовнішнього середовища суттєво зростає роль фінансового планування у забезпеченні ефективного та збалансованого функціонування підприємства.

7. У процесі фінансового прогнозування найчастіше використовують такі методи короткострокового прогнозування, як екстраполяція, метод найменших квадратів, експоненціальне згладжування та кореляційний аналіз.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТОВ «ГОНЧАРОВО»

2.1. Коротка характеристика СТОВ «Гончарово»

СТОВ «Гончарово» зареєстровано 25.03.2000 р. Софіївською районною державною адміністрацією Дніпропетровської області.

Місцезнаходження Товариства: Україна, 53130, Дніпропетровська область, Софіївський район, с. Водяне, вул. Гончарова, 42.

Товариство має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах банків, печатку із своїм найменуванням, ідентифікаційним кодом.

Метою діяльності Товариства є здійснення підприємницької діяльності, розвиток сучасної вискооефективної системи обслуговування населення та суб'єктів підприємницької діяльності у різних сферах діяльності, випуск продукції та надання послуг, що відповідають світовому рівню, та отримання прибутків для реалізації інтересів учасників Товариства.

Предметом діяльності СТОВ «Гончарово» є: вирощування зернових та технічних культур, надання послуг у рослинництві і тваринництві. Переробка сільськогосподарської продукції, її закупівля і реалізація.

СТОВ «Гончарово» безпосередньо здійснює такі основні види фінансово-господарської діяльності: вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; вирощування овочів і баштанних культур, бульбоплодів; вирощування інших однорічних і дворічних культур; розведення великої рогатої худоби молочних порід; розведення іншої великої рогатої худоби та буйволів; розведення коней та інших тварин родини конячих.

СТОВ «Гончарово» - є платником фіксованого сільгосподатку, тому нарахування відстрочених податкових активів чи зобов'язань не є доцільним.

Статутний капітал СТОВ «Гончарово» становить 9 347,8 тис. грн. СТОВ «Гончарово» формує додатковий капітал. Додатковий капітал підприємства

формується за рахунок таких джерел, як: дооцінка основних засобів і нематеріальних активів; кошти цільового фінансування організацій, спрямованих на фінансування основних витрат; різниці курсів, які утворилися при формуванні статутного капіталу; вклади в майно. Він показує сукупну власність всіх учасників цього підприємства. Додатковий капітал СТОВ «Гончарово» може бути використаний на наступні цілі: для уцінки нематеріальних активів та основних засобів; покриття збитків; зміна розмірів статутного капіталу за рахунок майна товариства.

СТОВ «Гончарово» формує резервний фонд у розмірі 25% статутного капіталу Товариства. Розмір щорічних відрахувань до резервного фонду передбачається в розмірі 5% від суми прибутку Товариства.

Резервний капітал СТОВ «Гончарово» створюється для покриття збитків Товариства.

2.2. Аналіз структури та динаміки балансу СТОВ «Гончарово»

2.2.1. Аналіз змін в змісті та структурі активів балансу

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від доцільності та раціональності вкладення фінансових ресурсів в активи. Від того, які кошти (власні чи залучені) вкладені в необоротні і оборотні засоби, скільки їх знаходиться у сфері виробництва і в сфері обігу, в грошовій і матеріальній формах, наскільки оптимальне їх співвідношення, багато в чому залежать результати виробничої і фінансової діяльності, а, отже, і фінансовий стан підприємства.

В процесі функціонування підприємства, величина активів та їх структура постійно змінюються. У зв'язку з цим у процесі аналізу активів підприємства в першу чергу слід вивчити зміни в їх складі, структурі і оцінити їх.

Оцінюючи перший розділ активу балансу, необхідно враховувати, що [55, с. 227-229]:

- наявність в складі підприємства нематеріальних, активів, значна частка приросту нематеріальних активів в зміні загальної величини необоротних активів характеризує: обрану підприємством стратегію як інноваційну, так як вкладаються кошти в патенти, ліцензії, іншу Інтелектуальну власність. Детальний аналіз ефективності використання нематеріальних активів є дуже важливим для керівництва підприємства. Проте за даними бухгалтерського балансу він не може бути проведений.

- якщо виробничі основні засоби і незавершене будівництво складають найбільшу частку в необоротних активах, то це може свідчити про орієнтацію на створення матеріальних умов для розширення основної діяльності підприємства (при цьому, необхідно враховувати вплив переоцінки вартості основних засобів);

- за певних умов збільшення частки таких елементів як незавершене будівництво та довгострокова дебіторська заборгованість може негативно вплинути на ефективність діяльності підприємства, так як вказані активи не беруть участі у виробничому обороті;

- наявність довгострокових фінансових вкладень вказує на інвестиційну спрямованість підприємства; за умови визнання підприємства платоспроможним необхідно вивчити склад і структуру фінансових вкладень, оцінити їх ліквідність і доцільність.

У процесі подальшого дослідження необхідно проаналізувати зміни за кожною статтею оборотних активів балансу, враховуючи, що аналіз і склад структури оборотних активів повинен бути спрямований не на констатацію процесів, що відбуваються, а на вивчення можливостей підприємства ефективно працювати на самофінансуванні.

Головною ознакою групування статей активу балансу вважається ступінь їхньої ліквідності (швидкість перетворення в готівку). За цією ознакою всі активи балансу поділяються на довгострокові, чи основний капітал (розд. I), і оборотні активи (розд. II).

Залежно від ступеня схильності до інфляційних процесів усі статті балансу класифікують на монетарні і немонетарна

Монетарні активи - статті балансу, що відображають засоби і зобов'язання в поточній грошовій оцінці. Тому вони не підлягають переоцінці. До них належать кошти, депозити, короткострокові фінансові вкладення, кошти в розрахунках. Немонетарні активи - основні засоби, незакінчене капітальне будівництво, виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари для продажу. Реальна вартість цих активів змінюється з плином часу і зміною цін і тому потребує переоцінки.

За даними Додатку А проаналізуємо динаміку активів підприємства, зміни в їхньому складі і структурі (табл. 2.1) і надамо їм оцінку.

Таблиця 2.1

Горизонтальний і вертикальний аналіз активів підприємства

Засоби підприємства	Сума, тис.грн			Зміни 2020 до 2019		Структура,%			Зміни 2020 до 2019
	2018	2019	2020	Абс., тис.грн.	Відн., %	2018	2019	2020	
Необоротні активи	13532,0	15030,0	13270,0	-1760,0	-11,7	13,83	12,63	12,31	-0,32
Оборотні активи	84296,6	103938,0	94523,8	-9414,2	-9,05	86,17	87,37	87,69	0,32
Усього:	97828,6	118968,0	107793,8	-11174,2	-9,39	100	100	100	-
У тому числі: монетарні активи	89621,2	106970,1	80011,4	-26958,7	-25,3	91,61	89,92	74,23	-15,69
немонетарні активи	8207,4	11997,9	27782,4	15784,5	131,5	8,39	10,08	25,77	15,69
Співвідношення оборотних і необоротних активів	6,22	6,91	2,88	-	-	-	-	-	-

Горизонтальний аналіз активів СТОВ «Гончарово» показує, що їхня абсолютна сума за 2020 рік зменшилась на 11174,2 тис. грн, або на 9,39%, у тому числі за рахунок зменшення оборотних активів на 9414,2 тис.грн, так і необоротних активів на 1760 тис.грн.

Вертикальний аналіз СТОВ «Гончарово» показав, що структура сукупних активів підприємства характеризується значним перевищенням в їх складі частки оборотних активів, які склали на кінець 2020 року 87,69%, і при цьому їх частка протягом року незначно збільшилась на 0,32%. Частка необоротних активів у майні підприємства на кінець 2020 року склала 12,31% і зменшилась на 0,32%.

Для здійснення господарської діяльності підприємства використовують майно, складової якого є основний капітал. Основний капітал - це майно тривалого використання, їх часто називають іммобілізованими активами. Вони діляться на довгостроково іммобілізовані активи - основні фонди й нематеріальні активи; тимчасово іммобілізовані активи - капітальні вкладення й довгострокові фінансові вкладення. Складовими основного капіталу є: нематеріальні активи, капітальні вкладення, довгострокові фінансові вкладення, основні засоби та інші необоротні активи [56].

Аналіз основного капіталу СТОВ «Гончарово» виконано в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз основного капіталу СТОВ «Гончарово» за 2018-2020 рр.

№	Стаття активу	Тис.грн.			Питома вага			Абсолютне відх. 2020/2019	Зміни в структурі 2020/2019
		2018	2019	2020	2018	2019	2020		
1	Довгострокові і фінансові інвестиції	7822,0	7800,0	7800,0	57,80	51,90	58,78	-	6,88
2	Основні засоби (залишкова вартість)	5710,0	7230,0	5470,0	42,20	48,10	41,22	-1760,0	-6,88
3	Знос	6700,0	8600,0	10670,0	-	-	-	2070,0	-
4	Коефіцієнт зносу, %	53,98	54,32	66,10	-	-	-	11,78	-
5	Усього основного капіталу	13532,0	15030,0	13270,0	100	100	100	-1760,0	-

Як видно з табл. 1.2, сума основного капіталу в 2019 році в порівнянні з 2018 роком збільшилась на 1498 тис.грн., що складає на 11,89% більше по відношенню до 2017 року. Це відбулося за рахунок збільшення залишкової вартості основних засобів, що є позитивним моментом. Але поновлюються дуже повільно, тому що відбулося зростання коефіцієнту зносу основних засобів як, в 2019 так і 2020 роках.

В 2020 році основний капітал мав тенденцію до зменшення (-1760,0 тис.грн.). Це відбувалося за рахунок зменшення основних засобів.

Аналіз оборотних коштів проведемо за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз оборотних активів СТОВ «Гончарово» за 2018-2020 рр.

№	Стаття активу	Тис.грн.			Питома вага			Абсолютне відх. 2020/2019	Зміни в структурі 2020/2019
		2018	2019	2020	2018	2019	2020		
1	Виробничі запаси	1589,8	1692,4	14248,0	1,88	1,63	15,07	12555,6	13,44
2	Поточні біологічні активи	907,6	3075,5	8064,4	1,08	2,96	8,53	4988,9	5,57
3	Дебіторська заборгованість за послуги	5439,7	9542,3	10204,0	6,45	18,8	10,79	-9338,3	-8,01
4	Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	48,4	6,6	8,7	0,06	0,006	0,009	2,1	0,003
5	Інша поточна заборгованість	72680,0	73000,0	55283,3	86,22	70,23	58,48	-17716,7	-11,75
6	Грошові кошти та їх еквіваленти	2292,9	5073,7	5900,7	2,72	4,88	6,24	827	1,36
7	Інші оборотні активи	1338,2	1547,5	814,7	1,58	1,49	0,86	-732,8	-0,63
8	Оборотний капітал	84296,6	103938,0	94523,8	100	100	100	-9414,2	-

Сума оборотного капіталу на кінець 2019 року збільшилась на 19641,4 тис.грн. Це відбулося за рахунок збільшення суми дебіторської заборгованості

за товари на 14102,6 тис.грн., грошових коштів та їх еквівалентів на 2780,8 тис.грн. та поточних біологічних активів на 2167,9 тис.грн.

В 2020 році сума оборотного капіталу зменшилась на 9414,2 тис.грн. за рахунок зменшення іншої поточної заборгованості та дебіторської заборгованості за товари.

У структурі оборотного капіталу в 2020 році відбулося збільшення питомої ваги найбільш мобільної його частини – грошових коштів з 4,88% до 6,24% і збільшення питомої ваги запасів з 1,63% до 15,07%.

В умовах ринку підприємства зацікавлені працювати з покупцями і замовниками, які здатні своєчасно оплачувати рахунки. Проте в сучасній економічній ситуації різко знизилася купівельна спроможність клієнтів. Враховуючи цю обставину, доцільно вести в бухгалтерії відповідний журнал-ордер або відомість обліку розрахунків з покупцями і замовниками. Таким чином можна оцінити якісні параметри дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості $K_{ДЗ}$. Він характеризує розширення або скорочення комерційного кредиту, наданого підприємством. Показує кількість оборотів дебіторської заборгованості за період.

Розраховується оборотність дебіторської заборгованості за наступною формулою [57]:

$$K_{ДЗ} = \frac{РП}{\overline{ДЗ}}, \quad (2.1)$$

де РП – виручка від реалізації продукції, грн.,

$\overline{ДЗ}$ - середня сума дебіторської заборгованості за період, грн..

Період погашення дебіторської заборгованості $t_{ДЗ}$. Це середній час (в днях), за який підприємству повертаються його вкладення в оборотні активи у вигляді виручки від реалізації продукції. Зменшення тривалості обороту свідчить про поліпшення використання оборотних активів. Розраховується період погашення дебіторської заборгованості наступним чином [57]:

$$t_{ДЗ} = \frac{360}{K_{ДЗ}}, \quad (2.2)$$

Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів ($d_{ДЗ}$). Розраховується частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів наступним чином [57]:

$$d_{ДЗ} = \frac{ДЗ}{ОА}, \quad (2.3)$$

де $ДЗ$ – сума чистої дебіторської заборгованості, грн.;

$ОА$ – оборотні активи, грн.

Розрахунок показників стану дебіторської заборгованості СТОВ «Гончарово» за 2018-2020 рр. зведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Показники стану дебіторської заборгованості СТОВ «Гончарово»

№	Показник	2018	2019	2020	Відхилення 2019 до 2018	Відхилення 2020 до 2019
1	Коефіцієнт оборотності ДЗ (КДЗ)	0,2	0,21	0,28	0,01	0,07
2	Період погашення ДЗ (тДЗ), дні	1800	1714	1286	-86	-428
3	Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів ($d_{ДЗ}$)	0,93	0,89	0,69	-0,04	-0,2

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості на протязі трьох років мав дуже низьке значення. Термін обороту дебіторської заборгованості досить великий. Це є негативною тенденцією в роботі підприємства і означає, що СТОВ «Гончарово» дуже повільно отримує свої кошти за реалізовані товари.

Частка дебіторської заборгованості в обсязі поточних активів в 2019 р. складала 89%, в 2020 році цей показник зменшився до 69 %.

2.2.2. Аналіз структури пасивів балансу

Для аналізу структури пасивів балансу визначаються зміни в їх складі, структурі та надається їх оцінка. За даними Додатку А проаналізуємо склад і структуру пасивів підприємства.

Аналіз динаміки і структури пасивів підприємства зведено в табл. 2.5, рис. 2.1.

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки і структури пасивів СТОВ «Гончарово»

Джерело капіталу	Наявність засобів, тис.грн.			Структура засобів, %			Відхилення 2020 до 2019	
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	Абс.ти с.грн.	Структури, %
1. Власний капітал (р.1495)	38560,8	42867,8	48727,8	39,42	36,03	45,20	5860,0	9,17
2. Позиковий капітал (р.1595,1695)	59267,8	76100,2	59066,0	60,58	63,97	54,80	-17034,2	-9,17
Усього	97828,6	118968,0	107793,8	100	100	100	-11174,2	-

На СТОВ «Гончарово» (табл. 2.5) в 2019 році відбулося збільшення власного капіталу на 4307 тис.грн. та збільшення позикового на 16832,4 тис.грн. Питома вага власного капіталу в структурі джерел капіталу зменшилась на 3,39%, а позикового відповідно збільшилась.

В 2020 році відбулося збільшення суми власного капіталу на 5860,0 тис.грн. та зменшення позикового на 17034,2 тис.грн. У його структурі частка власних джерел засобів збільшилась на 9,1 %, а позикових відповідно зменшилась, що свідчить про зменшення ступеня фінансової залежності підприємства від зовнішніх кредиторів в 2020 році. На кінець 2020 року підприємство на 54,8% фінансувалося за рахунок позикового капіталу.

Найбільшу питому вагу в структурі власного капіталу займає нерозподілений прибуток. Ця тенденція простежується у всіх трьох роках (розкид значень в інтервалі від 75,09% до 80,28%).

Дані табл. 2.5 і рис. 2.1 показують, що на СТОВ «Гончарово» в структурі капіталу переважає позиковий капітал з тенденцією до його збільшення.

Рис. 2.1. Структура капіталу СТОВ «Гончарово»

Великий вплив на фінансовий стан підприємства справляють склад і структура позичкових коштів, тобто співвідношення довгострокових, середньострокових і короткострокових фінансових зобов'язань.

Аналіз структури позикового капіталу зведено в таблицю 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка структури позикового капіталу СТОВ «Гончарово»

Джерело капіталу	Сума, тис.грн.			Структура капіталу, %			Відхилення 2020 до 2019	
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	Абс.тис .грн.	Структури,%
Короткост.кредити банків	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Кредиторська забор-ність за товари	538,8	3092,6	2184,5	0,91	4,06	3,71	-908,1	-0,35
Поточні зобов'язання :								
з бюджетом	127,4	647,9	238,5	0,21	0,85	0,41	-409,4	-0,44
зі страхування	8,8	7,8	6,4	0,01	0,01	0,01	-1,4	-
оплата праці	15,2	14,1	12,4	0,02	0,02	0,02	-1,7	-
Інші поточні зобов'язання	58577,6	72337,8	56412,2	98,83	95,06	95,85	-15925,6	0,79
Усього Позиковий капітал	59267,8	76100,2	58854,0	100	100	100	-17246,2	-

З даних табл. 2.6 випливає, що за звітний 2019 рік сума позикових коштів збільшилась на 16832,4 тис. грн. Відбулися наступні зміни в структурі позикового капіталу: кредиторська заборгованість за послуги збільшилась на 3,15%. В 2020 році сума позикових коштів збільшилась зменшилась на 17246,2 тис.грн. Найбільшу питому вагу серед позикового капіталу в 2019 році займали інші поточні зобов'язання – 95,86%, в порівнянні з 2019 роком їх питома вага збільшилась на 0,79%.

2.3. Аналіз з використанням фінансових коефіцієнтів СТОВ «Гончарово»

2.3.1. Оцінка фінансової стійкості підприємства

Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють його платоспроможність в часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними та залученими засобами. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитися за рахунок грошових надходжень, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх джерел формування активів [55, с.267].

Результатом аналізу фінансової стійкості підприємства повинен бути висновок щодо його спроможності здійснювати господарську діяльність, отримувати прибуток в умовах економічної самостійності, а також вірогідність збереження такого стану підприємства.

Користувачами результатів аналізу фінансової стійкості можуть бути засновники підприємства, його керівництво, ділові партнери та банки. Саме оцінка фінансової стійкості дозволяє зовнішнім користувачам (контрагентам підприємства) визначити фінансові можливості підприємства в майбутньому.

Показники фінансового стану відображають зміни у структурі позикового і власного капіталу, тому аналіз фінансової стійкості ґрунтується на показниках Балансу малого підприємства (табл. 2.7) [58].

Методика розрахунку показників фінансової стійкості малого підприємства

Показник	Порядок розрахунку	Джерело отримання інформації	Характеристика показника
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	власний капітал / загальна валюта балансу	(р.1495) / (р.1900)	показує, яка частка активів підприємства сформована за рахунок власного капіталу
Коефіцієнт фінансової залежності	загальна валюта балансу / власний капітал	(р.1900) / (р.1495)	показує, яка сума активів припадає на 1 грн власних коштів
Коефіцієнт поточної заборгованості	поточні зобов'язання / загальна валюта балансу	р. 1695 / р.1900	показує, яка частина активів сформована за рахунок позикових ресурсів короткострокового характеру
Коефіцієнт фінансово-го левериджу (фінансового ризику)	залучений капітал / власний капітал	(р.1595+р.1600) / (р.1495)	показує, яка частка позикового капіталу залучена підприємством у розрахунку на одиницю власного капіталу
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат	власний оборотний капітал / запаси	(р.1195-р.1695) / р.1100-р.1103	показує, якою мірою виробничі запаси покриті власними джерелами і не потребують залучення позикових коштів
Частка власного капіталу	власний оборотний капітал / оборотні активи	р.1195 – р.1695/ р. 1195	показує, яка частина оборотних коштів підприємства була сформована за рахунок власних джерел
Частка позикового капіталу	поточні зобов'язання / оборотні активи	р.1695/ р.1195	показує, яка частка оборотних активів була сформована за рахунок поточних зобов'язань
Коефіцієнт маневреності	власний оборотний капітал / власний капітал	(р.1195-р.1695)/ р.1495	показує, яка частка власного капіталу вкладена в оборотний капітал

Надамо оцінку фінансової стійкості СТОВ «Гончарово». Результати подано у формі таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз фінансової стійкості СТОВ «Гончарово»

№ з / п	Показники	Значення			Зміна 2020 до 2019
		2018	2019	2020	
1	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,39	0,36	0,45	0,09

Продовження табл. 2.8

№ з / п	Показники	Значення			Зміна 2020 до 2019
		2018	2019	2020	
2	Коефіцієнт фінансової залежності	2,54	2,77	2,21	-0,56
3	Коефіцієнт поточної заборгованості	0,61	0,64	0,54	-0,1
4	Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику)	-	-	0,004	0,004
5	Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат	18,98	16,51	4,16	-12,35
6	Частка власного капіталу	0,29	0,27	0,38	0,11
7	Частка позикового капіталу	0,70	0,73	0,62	-0,11
8	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,65	0,65	0,73	0,08

За даними табл. 2.8 можна зробити висновок, що в цілому показники, якими характеризується фінансова стійкість мають тенденцію до підвищення. Значення коефіцієнту автономії на протязі трьох років менше за нормативне значення з тенденцію до збільшення, що свідчить про зменшення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, так на кінець 2020 року СТОВ «Гончарово» на 45% фінансувалось за рахунок власного капіталу. Коефіцієнт поточної заборгованості показує, що 54% активів було сформовано в 2020 році за рахунок позикових ресурсів короткострокового характеру. Як ми можемо прослідкувати коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат перевищував нормативне значення на протязі трьох років, і в 2019 році перевищував майже в 16 разів, що є позитивною тенденцією, в говорить про високе фінансування матеріальних запасів за рахунок власних коштів підприємства. В 2020 році близько 38% оборотних коштів було сформовано за рахунок власних джерел. Коефіцієнт маневреності в 2020 р. підвищився. Це свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних.

Узагальнюючі результати оцінки показників фінансової стійкості СТОВ «Гончарово» можна вважати фінансово стійким.

2.3.2. Оцінка ліквідності підприємства

Ліквідність балансу - це ступінь покриття зобов'язань підприємства активами, термін перетворення яких у грошові кошти відповідає терміну погашення зобов'язань. Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність підприємства. Основна ознака ліквідності - формальне перевищення вартості оборотних активів над короткостроковими пасивами (чим воно більше, фінансовий стан більш сприятливе).

Активи підприємства умовно поділяють на чотири групи по швидкості перетворення в грошові кошти, а пасиви в залежності від ступеня терміновості їх оплати. Активи розташовують у порядку убудування ліквідності, а зобов'язання у порядку зростання термінів їх погашення.

За ступенем ліквідності активи організації поділяються на такі групи [59]:

- найбільш ліквідні активи (A1). Сюди включаються кошти й короткострокові фінансові вкладення;
- швидко реалізовані активи (A2) - активи, для перетворення яких у готівку грошові кошти необхідно певний час. До них відносять короткострокову дебіторську заборгованість та інші оборотні активи;
- повільно реалізовані активи (A3). Тут знаходять відображення найменш ліквідні активи: запаси, інші оборотні активи (довгострокова дебіторська заборгованість);
- важко реалізовані активи (A4). Ця група включає необоротні активи, які передбачається використовувати в господарській діяльності протягом тривалого періоду.

Для аналізу ліквідності було використані показники ліквідності балансу, був проведений аналіз щодо швидкості реалізації активів та зобов'язань підприємства за ліквідністю пасивів.

Зобов'язання також поділяють на чотири групи і мають за рівнем терміновості їх оплати [60]:

- найбільш термінові зобов'язання (П1). Сюди включають кредиторську заборгованість та інші короткострокові зобов'язання;
- короткострокові пасиви (П2). До цієї групи входять короткострокові кредити і позики;
- довгострокові пасиви (П3) мають на увазі довгострокові зобов'язання;
- постійні пасиви (П4). Власний капітал організації відносять до цієї групи.

Перші три групи активів відносять до поточних активів організації та змінюються протягом господарського періоду. Вони більш ліквідні, ніж інше майно.

За допомогою порівняння підсумків по групах активів і пасивів визначають ліквідність балансу. При виконанні всіх умов системи нерівностей (2.4), баланс вважається абсолютно ліквідним:

$$\begin{aligned}
 A1 &\geq П1 \\
 A2 &\geq П2 \\
 A3 &\geq П3 \\
 A4 &\leq П4.
 \end{aligned}
 \tag{2.4}$$

Якщо виконуються перші три нерівності, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується й остання нерівність. Це означає наявність у підприємства власних оборотних коштів – тобто дотримується мінімальна умова його фінансової стійкості [59].

Недотримання будь-якої з трьох перших нерівностей показує порушення ліквідності балансу. Необхідно підкреслити, що недостача коштів по одній групі активів не відшкодовується їх надлишком по іншій групі, оскільки відшкодування допустимо лише за вартістю і менш ліквідні активи не можуть замінити більш ліквідні.

Поточна ліквідність визначається шляхом порівняння перших двох груп активів (найбільш ліквідні активи і швидко реалізованих активи) з

відповідними групами пасивів (найбільш термінові зобов'язання і короткострокові пасиви). Даний показник характеризує організацію, як платоспроможну або неплатоспроможну на момент здійснення аналізу. Перспективна ліквідність визначається порівнянням третьої групи активів і пасивів (повільно реалізовані активи та довгострокові зобов'язання) і показує прогноз платоспроможності організації. Порівняння четвертої групи активів і пасивів (важко реалізовані активи і власний капітал) показує, наскільки фінансово стійка організація.

За формулою (2.5) по кожній групі активів і пасивів виявляють платіжний надлишок або недостача [60]:

$$ПНі = Аі - Пі , \quad (2.5)$$

де: ПНі - платіжний надлишок або недостача;

Аі - величина активів і-ої групи; Пі - величина пасивів і-ої групи.

Даний показник розраховується як на початок, так і на кінець періоду, в якому проводиться аналіз. Таким чином, простежується динаміка рівня ліквідності балансу.

Розглянемо аналіз ліквідності балансу СТОВ «Гончарово» (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Аналіз ліквідності балансу підприємства, тис. грн.

Актив	Розрахунки			Пасив	Розрахунки		
	2018	2019	2020		2018	2019	2020
Найбільш ліквідні активи (А1)	2292,9	5073,7	5900,7	Поточні зобов'язання за розрахунками (П1)	151,4	669,8	257,3
Середньо-ліквідні активи (А2)	78439,5	92555,7	71176,0	Короткострокові пасиви (П2)	59116,4	75430,4	58596,7
Низько-ліквідні активи (А3)	3564,2	6308,6	17447,1	Довгострокові зобов'язання (П3)	-	-	212,0
Важко-ліквідні активи (А4)	13532	15030	13270,0	Постійні пасиви (П4)	38560,8	42867,8	48727,8
Баланс	97828,6	118968,0	107793,8	Баланс	97828,6	118968,0	107793,8

Збільшення величини швидко реалізованих активів за рахунок найбільш ліквідних активів означає, що у підприємства збільшилася дебіторська заборгованість. У цілому можна відзначити, що це негативно характеризує роботу підприємства, оскільки дебіторська заборгованість являє собою кошти, тимчасово абстрактні з обороту підприємства, тому цими засобами підприємство не може вільно розпоряджатися;

Збільшення питомої ваги повільно реалізованих активів означає, що підприємство збільшило вкладення в запаси товарно-матеріальних цінностей. Якщо це пов'язано зі збільшенням масштабів здійснення господарської діяльності, то цю обставину можна розцінювати як позитивне явище. Разом з тим, збільшення величини і питомої ваги повільно реалізованих активів можна також бути пов'язане з наявністю залежаних запасів. А це, безумовно, є негативним фактом у роботі підприємства.

Після угруповання активів за ступенем ліквідності і зобов'язань по терміновості погашення розраховується платіжний дефіцит (-) або надлишок (+) (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Розрахунок платіжного надлишку або недостачі по кожній групі активів і пасивів, тис. грн..

Найменування показника	2018	2019	2020
Платіжний надлишок (+) або недостача (-) для покриття найбільш термінових зобов'язань, тис. грн. (A1-П1)	+2141,5	+4403,9	+5643,4
Платіжний надлишок (+) або недостача (-) для покриття короткострокових пасивів, тис. грн. (A2-П2)	+19323,1	+17125,3	+12579,3
Платіжний надлишок (+) або недостача (-) для покриття довгострокових пасивів, тис. грн. (A3-П3)	+3564,2	+6308,6	+17235,1
Платіжний надлишок (+) або недостача (-) для покриття постійних пасивів, тис. грн. (A4-П4)	-25028,8	-27837,8	-35457,8

Порівнюючи підсумки груп активів і пасивів, можна навести такі реальні співвідношення між ними:

у 2018 році: A1 > П1; A2 > П2; A3 > П3; A4 < П4;

у 2019 році: $A1 > П1$; $A2 > П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$; (2.6)

у 2020 році: $A1 > П1$; $A2 > П2$; $A3 < П3$; $A4 < П4$.

Аналізуючи аналітичний баланс по роках, видно, що в 2018, 2019, 2020 рр. $A1 > П1$, тобто баланс є абсолютно ліквідним. Це свідчить про те, що грошові кошти підприємства перевищують кредиторську заборгованість, отже, підприємство має достатній обсяг вільних ресурсів і має можливість виконати найбільш термінові зобов'язання в будь-який період часу.

Підприємство в 2018-2019 рр. не мало довгострокових зобов'язань, тому $A3$ більше $П3$.

Аналізуючи четверте нерівність, слід зазначити, що воно дотримувалося протягом трирічного періоду, тобто величина власного капіталу покривала необоротні активи і залишок власного капіталу поповнював оборотні активи, таким чином, необоротні активи фінансувалися за рахунок власного капіталу, і підприємство мало власні оборотні кошти.

Аналіз, проведений за запропонованою схемою є наближеним. Більш детальним є аналіз ліквідності за допомогою фінансових коефіцієнтів. Крім того, такий підхід до аналізу ліквідності на практиці використовується набагато частіше [60].

Ліквідність підприємства розраховується за допомогою таких коефіцієнтів:

1. Коефіцієнт покриття (поточний коефіцієнт ліквідності) - характеризує спроможність підприємства за рахунок наявних оборотних активів виконувати свої грошові зобов'язання, передусім сплачувати борги. Для забезпечення належного рівня платоспроможності підприємствам доцільно забезпечувати значення цього показника на рівні 1,5 - 2,5, при якому величина оборотних активів в 1,5 - 2,5 рази більша від величини боргових зобов'язань.

$$КП = \frac{A1 + A2 + A3}{П1 + П2} = \frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні пасиви}}, \quad (2.7)$$

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності (проміжний коефіцієнт покриття) - показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити

за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів – грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості.

$$КЛ_{\text{ср}} = \frac{A1 + A2}{П1 + П2} = \frac{\text{Поточні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні пасиви}}, \quad (2.8)$$

3. Коефіцієнт абсолютної (миттєвої) ліквідності - Дозволяє визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається за формулою:

$$КЛ_{\text{абс}} = \frac{A1}{П1 + П2} = \frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні пасиви}}, \quad (2.9)$$

Розрахуємо коефіцієнти ліквідності для СТОВ «Гончарово» (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Показники ліквідності за балансом підприємства

Показник	Нормати вне значення	Значення			Абсолютне відхилення, +,-	
		2018	2019	2020	2019 до 2018	2020 до 2019
Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності (коефіцієнт покриття)	> 2	1,42	1,36	1,61	-0,06	0,25
Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 1	1,36	1,28	1,31	-0,08	0,03
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,04	0,06	0,1	0,02	0,04

Загальний коефіцієнт ліквідності в 2018-2020 рр. не відповідав нормативному значенню, тобто у підприємства не мало можливості покриття поточних зобов'язань за рахунок оборотних засобів. На кожен гривню поточних зобов'язань СТОВ «Гончарово» припадає в 2019 році 1,36 грн. оборотних активів, а в 2020 році – 1,61 грн.

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності в 2018-2020 роках більше нормативного і свідчить, що за рахунок грошових коштів та очікуваних

фінансових надходжень (дебіторська заборгованість) підприємство має можливість повністю погасити поточні зобов'язання.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності протягом трьох років нижче за нормативне. Що свідчить про те, що у підприємства недостатньо грошових коштів для покриття поточних зобов'язань. В 2020 році підприємство могло погасити 10% поточної заборгованості за рахунок наявних грошових коштів.

Отже можна говорити про низький стан ліквідності підприємства та його платоспроможності.

2.4. Аналіз ефективності роботи СТОВ «Гончарово»

Для оцінювання ефективності діяльності малого підприємства найбільш інформаційно корисними є показники розрахунку співвідношення чистого прибутку до рівня продажу, активів, власного капіталу та витрат.

Показники рентабельності малого підприємства з відображенням джерел інформаційного забезпечення фінансових розрахунків у показниках спрощених форм фінансової звітності наведено у табл. 1.12 [58].

Таблиця 2.12

Методика розрахунку показників рентабельності малого підприємства

Показник	Порядок розрахунку	Джерело отримання інформації	Характеристика показника
1	2	3	4
Показники рентабельності капіталу малого підприємства			
Рентабельність діяльності підприємства (сукупного капіталу)	чистий прибуток / сума власного і позикового капіталу	р.2350 ф.2-м / р.1900 ф.1-м	характеризує рівень прибутковості всього капіталу підприємства, що використовується в діяльності
Рентабельність власного капіталу	чистий прибуток / сума власного капіталу	р. 2350 ф.2-м / р. 1495 ф.1-м	характеризує рівень прибутковості власних коштів малого підприємства
Рентабельність основного (необоротного) капіталу	чистий прибуток / сума основного капіталу	р. 2350 ф.2-м / р. 1095 ф.1-м	характеризує рівень прибутковості основного капіталу

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4
Показники рентабельності продажу малого підприємства			
Рентабельність реалізованої продукції	чистий прибуток / чистий дохід від реалізації продукції	р. 2350 ф.2-м / р. 2000 ф.2-м	характеризує ефективність діяльності малого підприємства
Рентабельність доходів	чистий прибуток / всього доходів	р. 2350 ф.2-м / р. 2280 ф.2-м	характеризує рівень прибутковості отриманих доходів
Показники рентабельності виробництва малого підприємства			
Рентабельність виробництва продукції	чистий прибуток / собівартість реалізованої продукції	р. 2350 ф.2-м / р. 2050 ф.2-м	характеризує рівень прибутковості виробничої діяльності
Рентабельність продукції (виробництва, діяльності) в цілому	чистий прибуток / всього витрати	р. 2350 ф.2-м / р. 2285 ф.2-м	характеризує рівень прибутковості виробництва продукції

Проаналізуємо показники рентабельності СТОВ «Гончарово» за 2018-2020 рр. (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Розрахунок відносних показників ефективності діяльності
СТОВ «Гончарово» за 2018-2020 рр.,%

Показник	2018	2019	2020	2020/2019 +/-, пункти
1. Показники рентабельності капіталу малого підприємства:				
1.1. Рентабельність діяльності підприємства (сукупного капіталу)	10,74	3,97	5,43	1,46
1.2. Рентабельність власного капіталу	36,25	10,56	12,02	1,46
1.3. Рентабельність основного (необоротного) капіталу	87,77	30,12	44,15	14,03
2. Показники рентабельності продажу малого підприємства				
2.1. Рентабельність реалізованої продукції	65,74	23,88	25,58	1,7
2.2. Рентабельність доходів	47,63	22,84	22,42	-0,42
3. Показники рентабельності виробництва малого підприємства				
3.1. Рентабельність виробництва продукції	121,97	34,35	39,54	5,19
3.2. Рентабельність продукції (виробництва, діяльності) в цілому	90,98	29,60	26,29	-3,31

Розрахувавши основні показники рентабельності СТОВ «Гончарово» у таблиці 2.13 можна зробити висновок, що у 2019 році порівняно з 2018 показники погіршили свої значення.

У 2019 році рентабельність власного капіталу знизилася на 10,56%. Зниження рентабельності власного капіталу викликано як негативним фактором (скороченням чистого прибутку), так і зростанням суми власного капіталу (зріст нерозподіленого прибутку).

Знизилися доходні показники рентабельності підприємства. Якщо в 2018 році підприємство з кожної гривні чистого доходу від реалізації продукції отримувало 0,65 грн. чистого прибутку, то в 2019 році – 0,23 грн. Рентабельність доходів також зменшилась з 0,47 грн. в 2018 році до 0,22 грн. в 2019 році з 1 грн. доходів від усіх видів діяльності. Це пов'язано, як зі зменшення величини чистого прибутку отриманого в 2019 році, так і збільшення загальної суми доходів від усіх видів діяльності підприємства.

Погіршились також витратні показники рентабельності підприємства. В 2019 році з 1 грн. понесених загальних витрат було отримано 0,34 грн. чистого прибутку, що на 0,87 грн. менше ніж у 2018 році (1,21 грн.). Також відбулося зменшення чистого прибутку з 0,9 грн. в 2018 році до 0,29 грн. в 2019 році з 1 грн. витрат пов'язаних з виробництвом продукції.

В 2020 році порівняно з 2019 роком май же всі показники мали тенденцію до збільшення. Зниження рентабельності виробництва продукції в 2020 році відбулося за рахунок збільшення розміру собівартості реалізованої продукції.

Зросли доходні показники рентабельності підприємства. Якщо в 2019 році підприємство з кожної гривні чистого доходу від реалізації продукції отримувало 0,23 грн. чистого прибутку, то в 2020 році – 0,25 грн. Рентабельність доходів від усіх видів діяльності май же не змінилась. В 2020 році з 1 грн. понесених загальних витрат було отримано 0,39 грн. чистого прибутку, що на 0,04 грн. більше ніж у 2019 році (0,34 грн.) Незначно відбулося зменшення чистого прибутку з 0,29 грн. в 2019 році до 0,26 грн. в 2020 році з 1 грн. витрат пов'язаних з виробництвом продукції.

Висновки до розділу 2

На основі проведеного аналізу фінансового стану СТОВ «Гончарово» можна зробити наступні висновки:

1. Горизонтальний аналіз активів СТОВ «Гончарово» показує, що їхня абсолютна сума за 2020 рік зменшилась на 11174,2 тис. грн, або на 9,39%, у тому числі за рахунок зменшення оборотних активів на 9414,2 тис.грн, так і необоротних активів на 1760 тис.грн.

Вертикальний аналіз СТОВ «Гончарово» показав, що структура сукупних активів підприємства характеризується значним перевищенням в їх складі частки оборотних активів, які склали на кінець 2020 року 87,69%, і при цьому їх частка протягом року незначно збільшилась на 0,32%. Частка необоротних активів у майні підприємства на кінець 2020 року склала 12,31% і зменшилась на 0,32%.

2. У структурі оборотного капіталу в 2020 році відбулося збільшення питомої ваги найбільш мобільної його частини – грошових коштів з 4,88% до 6,24% і збільшення питомої ваги запасів з 1,63% до 15,07%.

3. Аналіз пасивів підприємства показав, що в структурі капіталу переважає позиковий капітал (його питома вага в 2020 році склала 54,8%). Розмір власного капіталу в 2020 році збільшився з 36,03% в 2019 році до 45,2% в 2020 році, що свідчить про зменшення ступеня фінансової залежності СТОВ «Гончарово» від зовнішніх кредиторів.

4. Аналіз ліквідності показав, що підприємство має ліквідний баланс на протязі всього досліджуваного періоду. Серед розрахованих показників ліквідності лише коефіцієнт швидкої ліквідності відповідає нормативним умовам, що свідчить про спроможність підприємства що за рахунок грошових коштів та очікуваних фінансових надходжень (дебіторська заборгованість) повністю погасити поточні зобов'язання. Інші показники ліквідності нижче нормативних значень, але мають тенденцію до збільшення. Отже можна

говорити про низький стан ліквідності підприємства та його платоспроможності.

5. Показники рентабельності СТОВ «Гончарово» вказують на покращення результатів діяльності підприємства в 2020 році (рентабельність діяльності підприємства зросла з 3,97% до 5,43%), тобто підприємство більше отримує прибутку на 1 грн. доходу (сукупного капіталу). Підприємство можна вважати рентабельним, так як протягом кожного фінансового року грошові надходження підприємства можуть компенсувати понесені витрати, також створюється і накопичується прибуток.

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Планування виручки від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції методом найменших квадратів

Відомо що фінансові ресурси підприємства можуть формуватися за рахунок власних коштів, до яких відносять валовий і чистий дохід, прибуток від основної діяльності, прибуток від операційної діяльності, прибуток від фінансових операцій, прибуток від іншої діяльності [61].

В 2017 році найбільшу питому вагу серед доходів на СТОВ «Гончарово» займав чистий дохід від реалізації продукції.

Основна частина прибутку підприємства формується як різниця між виручкою від реалізації продукції та витратами на її виробництво.

Тобто фактори, які впливають на величину прибутку від реалізації продукції або надання послуг, є наступними:

1. Зміна обсягу реалізації – збільшення обсягів продажу рентабельної продукції веде до збільшення суми прибутку, а нерентабельної – навпаки до її зменшення.

2. Зміна собівартості продукції – її зростання є причиною зменшення прибутку, а зменшення собівартості – навпаки збільшує прибуток.

Тому доцільно обрати об'єктом планування для СТОВ «Гончарово» валовий прибуток, як основне джерело фінансових ресурсів даного підприємства. Спочатку необхідно спрогнозувати показники які впливають на розмір валового прибутку, а саме виручку від реалізації продукції та собівартість реалізованої продукції.

Проведемо прогнозування даних показників діяльності підприємства методом екстраполяції. Він є найбільш простим методом планування показників підприємства.

Екстраполяція - це метод наукового дослідження, що заснований на поширенні минулих і справжніх тенденцій, закономірностей, зв'язків на майбутній розвиток об'єкта прогнозування. До методів екстраполяції відносяться метод ковзної середньої, метод експонентного згладжування, метод найменших квадратів [62].

Метод найменших квадратів дозволяє прогнозувати майбутні значення будь-якого показника на основі його попередніх значень. Він полягає в наближенні аналізованого показника математичною функцією, у найпростішому випадку – лінійної.

Сутність методу найменших квадратів складається в мінімізації суми квадратичних відхилень між спостережуваними й розрахунковими величинами. Розрахункові величини знаходяться по підбраному рівнянню - рівнянню регресії. Чим менше відстань між фактичними значеннями й розрахунковими, тим більше точний прогноз, побудований на основі рівняння регресії.

Визначимо прогнозні значення для виручки від реалізації продукції за допомогою лінійної моделі парної регресії. Параметри регресійної моделі розраховуються за стандартними формулами методу найменших квадратів. Лінійна модель описується кривою зростання, яка має вигляд:

$$\tilde{y}_t = a_0 + a_1 t \quad (3.1)$$

де a_0 і a_1 – параметри моделі, а $t = \overline{1, n}$.

Для побудови лінійної моделі необхідно знайти параметри кривої зростання, для цього складається система нормальних рівнянь:

$$\begin{cases} a_0 n + a_1 \sum_{t=1}^n t = \sum_{t=1}^n y_t, \\ a_0 \sum_{t=1}^n t + a_1 \sum_{t=1}^n t^2 = \sum_{t=1}^n y_t t. \end{cases} \quad (3.2)$$

Для вирішення цієї системи складається таблиця розрахунку коефіцієнтів (табл. 3.1.)

Таблиця 3.1

Розрахунок коефіцієнтів системи рівнянь

t_i	y_i	t_i^2	$y_i t_i$
1			
...			
n			
$\sum t_i$	$\sum y_i$	$\sum t_i^2$	$\sum y_i t_i$

Після завершення циклу розрахунків обґрунтовується вибір варіанту прогнозних значень цільових показників на прогнозований період [63, 64].

Вирішуючи систему двох лінійних рівнянь із двома невідомими, одержимо

$$\begin{cases} \hat{a}_1 = \left(\sum_{i=1}^n (t_i - \bar{t})(y_i - \bar{y}) \right) / \sum_{i=1}^n (t_i - \bar{t})^2, \\ \hat{a}_0 = \bar{y} - \hat{a}_1 \bar{t}, \end{cases} \quad (3.3)$$

де $\bar{t}$ і $\bar{y}$ - середні значення моментів спостереження й рівнів ряду відповідно.

Тоді система рівнянь (3.2) прийме вигляд:

$$\begin{cases} 12a_0 + 77a_1 = 160656,5 \\ 77a_0 + 650a_1 = 11215936 \end{cases}$$

Після рішення даної системи отримуємо значення $a_0 = 5584,93$ і $a_1 = 1200,471$; а рівняння регресії набуде вигляду:

$$V_t = 5584,94 + 1200,47 \cdot t$$

де t - рік, на який робиться прогноз: $t = 2021, 2022$ і 2023 роки.

Проміжні значення для розрахунку коефіцієнтів рівняння регресії зведемо в таблицю 3.2.

Таблиця 3.2

Розрахунок параметрів моделі лінійної регресії для виручки від реалізації продукції СТОВ «Гончарово»

t_i	y_i	t_i^2	$y_i t_i$	Розрахунковий об'єм виручки, тис.грн. (V_B) (лінійний тренд)	$\frac{y - V_B}{y} \times 100\%$
1	7256,9	1	7256,9	6785,417	6,49
2	8166,9	4	16333,8	7985,89	2,21
3	9556	9	28668	9186,371	3,86
4	10556	16	42224	10386,84	1,6
5	12149	25	60745	11587,33	4,62
6	13421	36	80526	12787,8	4,717
7	14533	49	101731	13988,28	3,748
8	9452	64	75616	15188,76	60,69
9	16647,2	81	149824,8	16389,23	1,55
10	18000,5	100	180005	17589,71	2,28
11	18011	121	198121	18790,19	4,32
12	22907	144	274884	19990,67	12,73
$\sum t_i = 7$ 7	$\sum y_i =$ 160656,5	$\sum t_i^2 = 650$	$\sum y_i t_i =$ 1215936	160656,5	108,81/12= 9,06

Використовуючи інструмент «Аналіз даних» в Excel розрахуємо модель лінійної регресії для СТОВ «Гончарово» (дод. Б).

$$Y = 5584,93 + 1200,471 X$$

Як міра для ступеня лінійного зв'язку двох змінних використовується коефіцієнт їхньої кореляції.

$$r = 0,825.$$

Для якісної оцінки коефіцієнта кореляції застосовуються різні шкали, найбільше часто - шкала Чеддока. Залежно від значення коефіцієнта кореляції зв'язок може мати одну з оцінок [63]:

0,1 - 0,3 - слабка;

0,3 - 0,5 - помітна;

0,5 - 0,7 - помірна;

0,7 - 0,9 - висока;

0,9 - 1,0 - досить висока.

Високий рівень коефіцієнта кореляції r , дозволяє зробити висновок про можливість і доцільність прогнозування виручки від реалізації продукції з використанням методів регресійного аналізу.

Нанесемо отримані дані на графік (рис. 3.1). Із графіка видно, що зміну виручки від реалізації продукції можна наблизити лінійною залежністю.

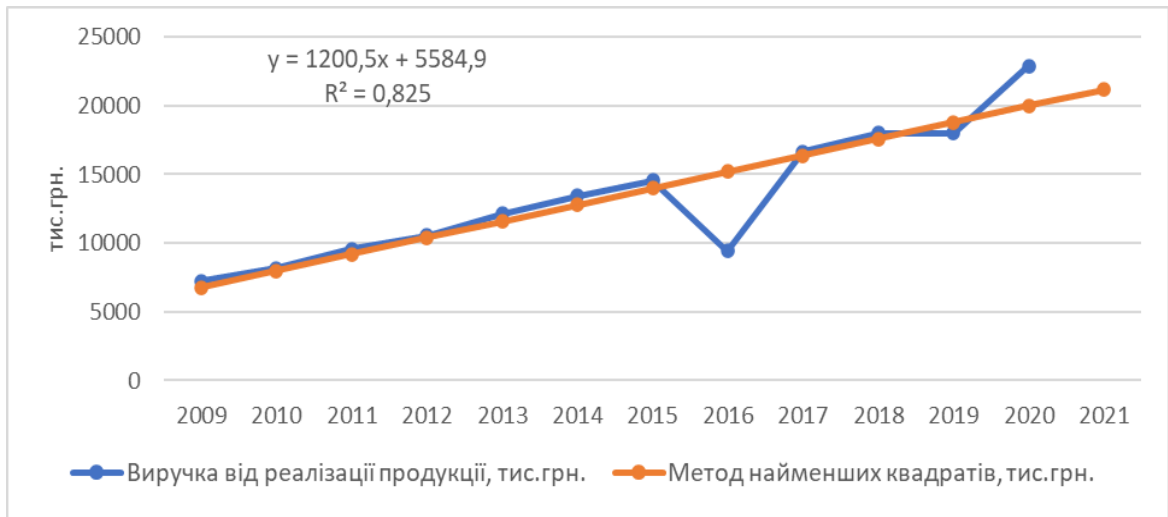

Рис. 3.1. Побудова лінійного тренду к вихідному ряду

Для того щоб зробити висновок про ефективність отриманої моделі й про можливість її використання для планування виручки від реалізації продукції, необхідно визначити середній відсоток відхилень теоретичних (розрахункових) значень виручки від фактичних, тобто визначити середню помилку прогнозу.

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі:

$$\varepsilon = \frac{1}{n} \cdot \sum_{i=1}^n \left[\frac{|y_{\phi} - y_p|}{y_{\phi}} \cdot 100 \right] \quad (3.4)$$

$$\varepsilon = 108,81/12 = 9,06\%$$

Інтерпретація значень середньої відносної помилки для оцінки точності прогнозу представлена в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Інтерпретація значень середньої відносної помилки

Середня відносна помилка (ε), %	Інтерпретація
< 10	Точність прогнозу висока
10-20	Точність хороша
20-50	Точність задовільна
> 50	Точність незадовільна

Середня відносна помилка попадає в інтервал (< 10) – точність прогнозу висока.

Далі визначаємо прогнозне значення виручки від реалізації на 2021 рік:

$$\text{Вир}_{\text{пл } 2021} = 1200,471 * 13 + 5584,939 = 21191,06 \text{ тис.грн.}$$

За даними розрахунків видно, що визначений таким чином плановий обсяг виручки від реалізації в 2021 р. буде становити 21191,06 тис.грн.

Спрогнозуємо собівартість реалізованої продукції для СТОВ «Гончарово» методом найменших квадратів (табл. 3.4).

Використовуючи інструмент «Аналіз даних» в Excel розрахуємо модель лінійної регресії для СТОВ «Гончарово» (дод. В).

$$Y = 883,02 * X + 1361,071$$

Далі визначаємо прогнозне значення собівартості реалізованої продукції на 2021 рік:

$$\text{Соб.}_{\text{пл } 2021} = 883,02 * 13 + 1361,071 = 12840,33 \text{ тис.грн.}$$

Таблиця 3.4

Розрахунок параметрів моделі лінійної регресії для собівартості реалізованої продукції СТОВ «Гончарово»

t_i	y_i	t_i^2	$y_i t_i$	Розрахун. об'єм собіварт-ті, тис.грн. (V_C)	$\frac{y - V_B}{y} \times 100\%$
1	2	3	4	5	6
1	3163	1	3163	2244,097	29,05
2	3930	4	7860	3127,124	20,42
3	4363,6	9	13090,8	4010,15	8,099
4	4871	16	19484	4893,176	0,45

1	2	3	4	5	6
5	5788,1	25	28940,5	5776,202	0,205
6	6573,1	36	39438,6	6659,229	1,31
7	6966	49	48762	7542,255	8,27
8	5804,2	64	46433,6	8425,281	45,15
9	6704,4	81	60339,6	9308,307	38,83
10	9702	100	97020	10191,33	5,04
11	12523,5	121	137758,5	11074,36	11,57
12	14820	144	177840	11957,39	19,31
$\sum t_i = 77$	$\sum y_i =$ 85208,9	$\sum t_i^2 = 650$	$\sum y_i t_i =$ 680130,6	85208,9	$187,704/12 =$ 15,64

Порівняти фактичні дані з модельованими можна за допомогою графіка 3.2.

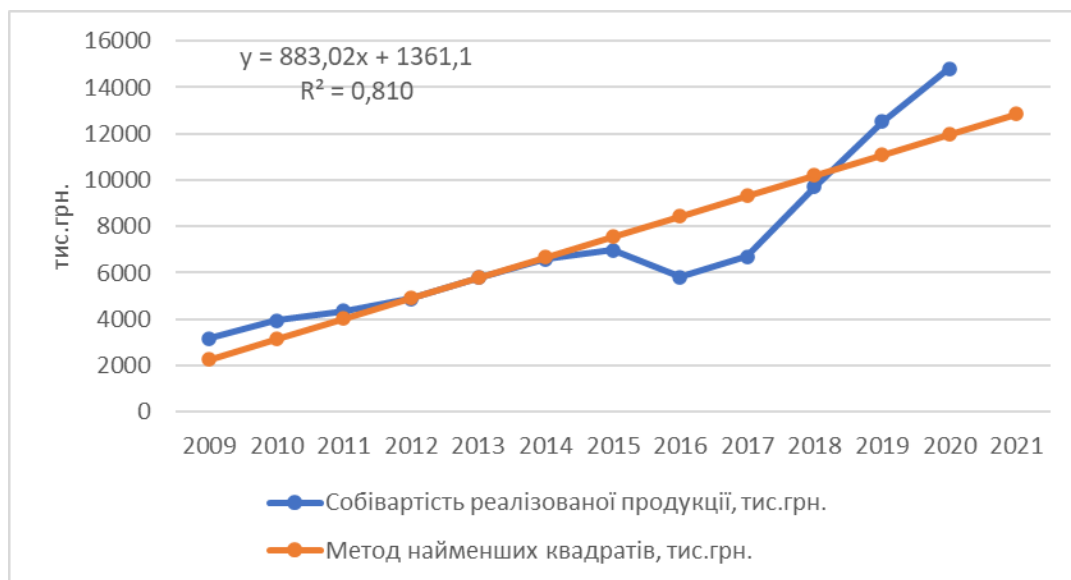

Рис. 3.2. Порівняння фактичних даних собівартості з модельованими

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$\varepsilon = 187,704/12 = 15,64\%$ - інтервал 10%-20%, точність прогнозу хороша.

3.2. Планування показників діяльності СТОВ «Гончарово» адаптивним методом Брауна

Для здійснення короткострокових прогнозів фінансових показників діяльності підприємства найбільш часто рекомендують застосовувати адаптивні методи.

Адаптивні методи прогнозування дозволяють автоматично змінити константу згладжування в процесі побудови прогнозу. Інструмент, що застосовується при побудові прогнозу в адаптивних методах це математична модель з одним фактором «час».

Прогнозування адаптивними моделями дозволяють дисконтувати дані та своєчасно пристосовувати параметри при зміні умов даних або появі нових даних, що прогножуються. Ці моделі швидко оновлюються та не потребують здійснення розрахунків спочатку ряду.

Адаптивні моделі, включаючи модель Брауна, базуються на двох схемах: або ковзної середньої, або авторегресії.

Модель Брауна відноситься до адаптивних моделей прогнозування, здатних змінювати свою структуру і параметри, пристосовуючись до зміни умов. Всі адаптивні моделі діляться на два класи: моделі ковзкого середнього (СС - моделі) і авторегресії (АР - моделі) [65].

Згідно зі схемою ковзкого середнього оцінкою поточного рівня (спостережень) є зважене середнє всіх попередніх рівнів причому вага (множник), який відображає інформаційну цінність спостереження, тим більше, чим ближче воно знаходиться до поточного рівня. Такі моделі добре відображають тенденцію, але не дозволяють відображати коливання, наприклад сезонні [66].

У СС - моделях згладжування виробляють за допомогою параметру згладжування, який приймає значення від 0 до 1. Параметр згладжування приймає значення більше 0,5 для швидкозмінних процесів і менше 0,5 для відносно стабільних процесів.

Модель Брауна описує процеси з лінійною і параболічною тенденцією (трендом), а також випадкові процеси без тенденцій. Побудова лінійної моделі Брауна має наступні етапи [63]:

1. За першим п'яти точках тимчасового ряду за допомогою методу найменших квадратів оцінюються значення параметрів лінійної моделі для нульового моменту часу:

$$\hat{y}_t = \hat{a}_0 + \hat{a}_1 t, \quad (3.5)$$

2. З використанням параметрів $\hat{a}_0$ і $\hat{a}_1$, знайдених на попередньому етапі, знаходимо прогноз на крок вперед ($m=1$):

$$\hat{y}_1 = \hat{a}_{0(0)} + \hat{a}_{1(0)} m = \hat{a}_{0(0)} + \hat{a}_{1(0)}, \quad (3.6)$$

3. Розрахункове значення $\hat{y}_1$ показника порівнюють з фактичним значенням y_1 і знаходять величину відхилення e_1 :

$$e_1 = y_1 - \hat{y}_1. \quad (3.7)$$

4. Коригуємо параметри моделі $a_{0(t)}$ і $a_{1(t)}$, за формулами:

$$a_{0(t)} = a_{0(t-1)} + a_{1(t-1)} + (1 - \beta^2) e_{(t)}, \quad (3.8)$$

$$a_{1(t)} = a_{1(t-1)} + (1 - \beta) e_{(t)}, \quad (3.9)$$

де: β – коефіцієнт дисконтування даних; $1 - \beta = \alpha$ - параметр згладжування [67].

5. За допомогою скоригованих на попередньому кроці параметрів $a_{0(t)}$ і $a_{1(t)}$ знаходимо прогноз на наступний момент часу ($m=1$):

$$\hat{y}_t(m) = a_{0(t)} + a_{1(t)} m = \hat{y}_{(t+1)} = a_{0(t)} + a_{1(t)}, \quad (3.10)$$

Точковий прогноз на майбутнє розраховується за формулою:

$$\hat{y}_{(n+m)} = a_{0(n)} + a_{1(n)} m, \quad m = 1, 2, \dots \quad (3.11)$$

Початкові оцінки параметрів отримано по першим 5 точкам за допомогою методу найменших квадратів [63].

Коефіцієнти лінійної регресії розраховуються за наступними формулами:

$$a_1 = \frac{n(\sum y_i x_i) - \sum y_i \sum x_i}{n(\sum x_i^2) - (\sum x_i)^2}, \quad (3.12)$$

$$a_0 = \frac{1}{n} (\sum y_i - a_1 \sum x_i), \quad (3.13)$$

1. За допомогою розрахунків параметрів, які наведено в таблиці 3.5, підставимо ці значення у формули 3.12, 3.13 та отримаємо початкові оцінки параметрів для прогнозу виручки від реалізації продукції:

$$a_1 = \frac{5 \cdot 155227,7 - 15 \cdot 47684,8}{5 \cdot 55 - 15^2} = 1217,33$$

$$a_0 = \frac{47684,8 - 1217,33 \cdot 15}{5} = 5884,97$$

Таблиця 3.5

Вихідні дані для розрахунку значені a_0 і a_1

Рік	x_i	y_i	x_i^2	$x_i y_i$
2009	1	7256,9	1	7256,9
2010	2	8166,9	4	16333,8
2011	3	9556	9	28668
2012	4	10556	16	42224
2013	5	12149	25	60745
Сума	15	47684,8	55	155227,7

За формулами 3.4 – 3.8 розрахуємо параметри для моделі Брауна.

2. Знаходимо прогноз на крок вперед:

$$\hat{y}_1 = \hat{a}_{0(0)} + \hat{a}_{1(t)} = 5884,97 + 1217,33 = 7102,3.$$

3. Знаходимо величину відхилення:

$$e_1 = y_1 - \hat{y}_1 = 7256,9 - 7102,3 = 154,6.$$

Всі розрахунки в табл. 3.6 виконані для $\alpha=0,3$; $\beta=0,7$.

4. Коректуємо параметри моделі $a_{0(t)}$ і $a_{1(t)}$ ($t=1$):

$$a_{0(t)} = a_{0(t-1)} + a_{1(t-1)} + (1 - \beta^2) e_{(t)} = 5884,97 + 1217,33 + (1 - 0,7^2) \cdot 154,6 = 7181,14.$$

$$a_{1(t)} = a_{1(t-1)} + (1 - \beta)^2 e_{(t)} = 1217,33 + (1 - 0,7)^2 \cdot 154,6 = 1231,24.$$

5. Знаходимо прогноз на наступним момент часу ($t=2$):

$$\hat{y}_2 = 7181,14 + 1231,24 = 8412,39.$$

6. Вертаємося до пункту 3, розрахунки повторюємо до 12 року.

Прогнозування виручки від реалізації за параметрами моделі Брауна

t	y(t)	a ₀	a ₁	$\hat{y}_t$	$e_t = y_t - \hat{y}_t$	$\frac{ e_t }{y_t} \cdot 100\%$
0	-	5884,97	1217,33	-	-	
1	7256,9	7181,146	1231,244	7102,3	154,6	2,13
2	8166,9	8287,19	1209,15	8412,39	-245,49	3,05
3	9556	9526,767	1214,519	9496,34	59,66	0,62
4	10556	10646,79	1197,844	10741,29	-185,28	1,75
5	12149	11999,86	1225,237	11844,63	304,36	2,5
6	13421	13325,01	1242,868	13225,1	195,903	1,45
7	14533	14550,09	1239,729	14567,88	-34,87	0,23
8	9452	12557,53	669,3254	15789,82	-6337,82	67,05
9	16647,2	14971,23	977,1564	13226,86	3420,34	20,54
10	18000,5	16994,97	1161,846	15948,39	2052,11	11,4
11	18011	18082,45	1148,723	18156,81	-145,81	0,8
12	22907	21105,84	1479,548	19231,17	3675,82	16,04

5. Параметри моделі, що отримані в останній момент часу (t=12), використовуємо для побудови прогнозу на 2021 рік.

$$V_{\text{пл}2021} \hat{y}_{12(1)} = \hat{y}_{13} = a_{0(12)} + a_{1(12)} \cdot 1 = 21105,84 + 1479,55 \cdot 1 = 22585,39 \text{ тис. грн.}$$

Значення параметрів моделі свідчать про наступне: параметр $a_0 = 5884,97$ указує на точність побудованої моделі, оскільки фактичне значення останнього рівня динамічного ряду не сильно перевищує цей параметр; параметр $a_1 = 1217,33$ характеризує щорічне зростання обсягу виручки від реалізації на 1217,33 тис. грн.

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$$\varepsilon (\text{модель за методом Брауна}) = 127,56/12 = 10,63\%$$

Середня відносна помилка за методом Брауна попадає в інтервал 10%-20%, точність прогнозу хороша.

На рисунку 3.3 представлено результати прогнозної та фактичної виручки від реалізації продукції за моделлю Брауна.

Спрогнозуємо собівартість реалізованої продукції за методом Брауна.

1. За допомогою розрахунків параметрів, які наведено в таблиці 3.7, підставимо ці значення у формули 3.12, 3.13 та отримаємо початкові оцінки параметрів для прогнозу собівартості реалізованої продукції:

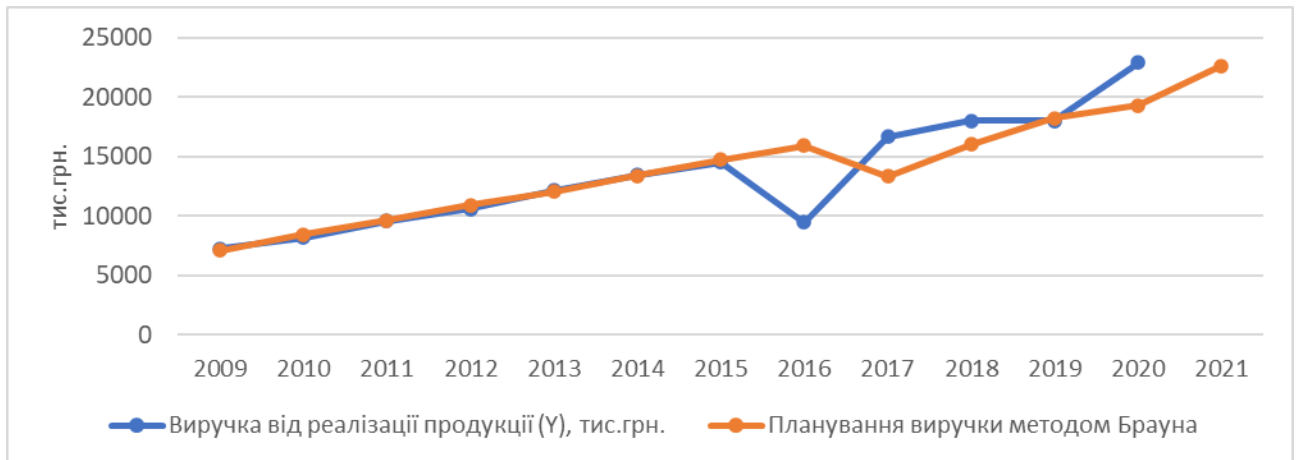

Рис. 3.3. Порівняння даних фактичної виручки з модельованими за методом Брауна

$$a_1 = \frac{5 \cdot 22538,3 - 15 \cdot 22115,7}{5 \cdot 55 - 15^2} = 619,12$$

$$a_0 = \frac{22115,7 - 619,12 \cdot 15}{5} = 2565,78$$

Таблиця 3.7

Вихідні дані для розрахунку значені a_0 і a_1

Рік	x_i	y_i	x_i^2	$x_i y_i$
2009	1	3163	1	3163
2010	2	3930	4	7860
2011	3	4363,6	9	13090,8
2012	4	4871	16	19484
2013	5	5788,1	25	28940,5
Сума	15	22115,7	55	72538,3

За формулами 3.5 – 3.9 розрахуємо параметри для моделі Брауна.

2. Знаходимо прогноз на крок вперед:

$$\hat{y}_1 = \hat{a}_{0(t)} + \hat{a}_{1(t)} = 2565,78 + 619,12 = 3184,9.$$

3. Знаходимо величину відхилення:

$$e_1 = y_1 - \hat{y}_1 = 3163 - 3184,9 = -21,9.$$

Всі розрахунки в табл. 3.8 виконані для $\alpha=0,3$; $\beta=0,7$.

Таблиця 3.8

Прогнозування собівартості реалізованої продукції за параметрами моделі Брауна

t	y(t)	a ₀	a ₁	$\hat{y}_t$	$e_t = y_t - \hat{y}_t$	$\frac{ e_t }{y_t} \cdot 100\%$
0	-	2565,78	619,12	-	-	
1	3163	3173,73	617,14	3184,9	-21,9	0,69
2	3930	3861,83	629,66	3790,88	139,12	3,59
3	4363,6	4426,27	618,15	4491,501	-127,901	2,93
4	4871	4955,98	602,55	5044,43	-173,43	3,56
5	5788,1	5675,61	623,21	5558,53	229,56	3,96
6	6573,1	6438,704	647,89	6298,82	274,27	4,17
7	6966	7025,09	637,04	7086,6	-120,6	1,73
8	5804,2	6714,58	469,82	7662,13	-1857,94	32,01
9	6704,4	6939,608	426,62	7184,41	-480,01	7,15
10	9702	8557,47	636,84	7366,23	2335,76	24,07
11	12523,5	10892,2	936,47	9194,32	3329,18	26,58
12	14820	13354,25	1205,69	11828,67	2991,327	20,18

4. Коректуємо параметри моделі $a_{0(t)}$ і $a_{1(t)}$ ($t=1$):

$$a_{0(t)} = a_{0(t-1)} + a_{1(t-1)} + (1 - \beta^2)e_{(t)} = 2565,78 + 619,12 + (1 - 0,7^2) \cdot (-21,9) = 3173,73$$

$$a_{1(t)} = a_{1(t-1)} + (1 - \beta)^2 e_{(t)} = 619,12 + (1 - 0,7)^2 \cdot (-21,9) = 617,14.$$

5. Знаходимо прогноз на наступним момент часу ($t=2$):

$$\hat{y}_2 = 3173,73 + 617,14 = 3790,88.$$

6. Вертаємося до пункту 3, розрахунки повторюємо до 12 року.

7. Параметри моделі, що отримані в останній момент часу ($t=12$), використовуємо для побудови прогнозу на 2021 рік.

$$\text{Соб}_{\text{пл}} 2021 \hat{y}_{12(1)} = \hat{y}_{13} = a_{0(12)} + a_{1(12)} \cdot 1 = 13354,25 + 1205,69 \cdot 1 = 14559,94 \text{ тис. грн.}$$

На рисунку 3.4 представлено результати прогнозних та фактичних даних собівартості реалізованої продукції за моделлю Брауна.

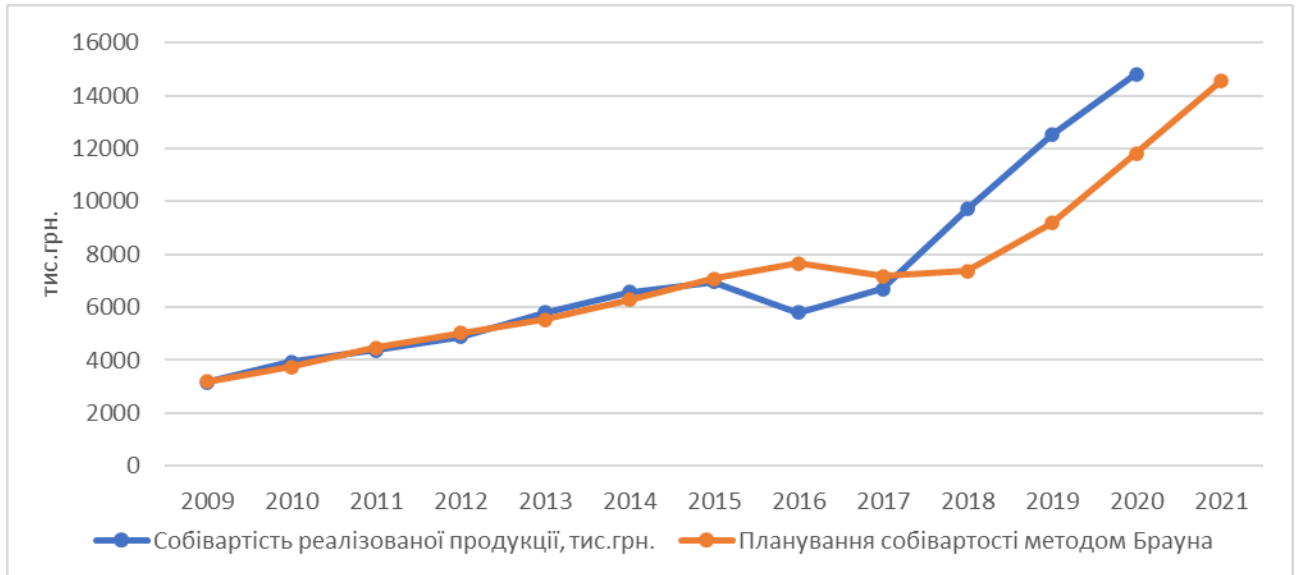

Рис. 3.4. Порівняльні результати прогнозу та фактичних даних собівартості реалізованої продукції за методом Брауна

Середня відносна помилка для собівартості:

$$\epsilon (\text{модель за методом Брауна}) = 130,62 / 12 = 10,88\%.$$

Середня відносна помилка за методом Брауна - інтервал 10%-20%, точність прогнозу хороша.

3.3. Вибір найкращого методу планування показників підприємства, які впливають на формування фінансових ресурсів

Спланував основні показники діяльності СТОВ «Гончарово», які мають вплив на формування фінансових ресурсів підприємства різними двома методами, а саме: методом найменших та методом Брауна, здійснимо вибір

найкращого методу планування показників. Для цього порівнюємо точності (помилки) прогнозу показників.

Результати розрахунків, а саме помилка прогнозу у відсотках по кожному показнику з 2 методів прогнозування представлена у табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Середня відносна помилка апроксимації (помилка прогнозу) за трьома методами прогнозування, %

Показник	Методи прогнозування	
	Метод найменших квадратів	Метод Брауна
Виручка від реалізації продукції	9,06	10,63
Собівартість реалізованої продукції	15,64	10,88

Розрахуємо прогнозний валовий прибуток СТОВ «Гончарово» на 2021 року різними методами.

Зведемо розраховані показники валового прибутку в таблицю 3.10.

Таблиця 3.10

Зіставлення економічних показників фінансових результатів отриманих різними методами планування

Показник	Базовий 2020	Плановий 2021 метод Брауна	Плановий 2021 метод найменших квадратів
Дохід від реалізації робіт, тис.грн.	22907	22585,39	21191,06
Собівартість реалізації робіт, тис.грн.	14820	14559,94	12840,33
Валовий прибуток, тис.грн.	8087	8025,45	8350,73

Як видно з табл. 3.10 при прогнозуванні методом наменших квадратів відбувається збільшення планованого розміру валового прибутку на 263,73

тис.грн. Методом Брауна навпаки згідно прогнозу валовий прибуток зменшиться на 61,55 тис.грн.

Для обрання найкращого методу прогнозування, які були використані у роботі необхідно врахувати як переваги, так і певні недоліки, що притаманні даними методам прогнозування.

Характерною особливістю адаптивного прогнозування є здатність безперервного врахування якісних і кількісних змін у динаміці процесів, які досліджуються, за рахунок надання більшої інформаційної цінності даним, що отримані у періоди часу, найближчі до моменту прогнозування. Це дозволяє оновлювати прогнози достатньо швидко, за допомогою нескладних математичних процедур і, як наслідок, своєчасно корегувати управлінські рішення для отримання бажаного або можливого прибутку [68].

Серед адаптивних моделей найбільше розповсюдження отримали ті, що базуються на процедурі експоненціального згладжування. Це пояснюється тим, що такі моделі дозволяють отримувати верифіковані результати в умовах нестабільного середовища, тобто коли відсутня достовірна інформація про динаміку як окремих економічних процесів, так і зовнішнього середовища в цілому [68].

Адаптивні моделі прогнозування мають ряд переваг у порівнянні з багатьма іншими відомими моделями, серед яких головним є те, що вони не вимагають суттєвих математичних обчислень, є простими у реалізації, не накладають обмежень на довжину ряду та дозволяють швидко побудувати прогноз [69].

Недоліки, що мають адаптивні моделі, викликані тим, що вони будують прогнозне значення із запізненням на один крок. У випадках, коли має місце різкий спад чи різкий зріст рівнів ряду, або коли знак тенденції змінюється зі зросту на спад чи зі спаду на зріст, такі моделі не можуть спрогнозувати майбутні значення правильно [69].

Метод найменших квадратів має наступні переваги [70]:

1. Дає можливість отримувати достатньо надійні результати.

2. Дозволяє проаналізувати вплив ряду факторів, дати кількісну оцінку ступеню їх впливу на формування оборотних активів.

3. Кореляційний та регресійний аналіз є одними з найважливіших у групі економіко-статистичних методів.

4. Збір статистичних даних здійснюється на основі первинних документів, звітних даних.

5. Використовувати метод доцільно при прогнозуванні показників на короткострокову та середньострокову перспективу

Недоліками методу найменших квадратів є:

1. Потребує виконання певних умов: факторні та результативні ознаки мають підкорятися закону нормального розподілу.

2. Є трудомістким, і в сучасних умовах для його проведення широко використовується ПЕОМ.

3. Оптимальні статистичні властивості коефіцієнтів регресії m та $a_0, a_1, \dots, a_n$, які визначаються за допомогою методу найменших квадратів, залежать від ряду передумов, порушення яких може негативно вплинути на результати моделювання, і отже, на результати оцінки.

На основі розглянутих варіантів планування фінансових показників, з врахуванням недоліків перерахованих вище, які є при плануванні адаптивними моделями можна стверджувати про доцільність планування фінансових показників для СТОВ «Гончарово» методом найменших квадратів, який дає більшу точність необхідної величини фінансових показників при розрахунку.

3.4. Основні шляхи покращення діяльності СТОВ «Гончарово»

Для СТОВ «Гончарово», яке має вузький напрям діяльності, а саме займається лише рослинництвом, одним з напрямів покращання його фінансового стану та діяльності взагалі може стати розробка нових видів послуг, або виробництва продукції тваринництва, яка зацікавить споживачів, що дасть змогу стабілізувати і покращити фінансовий стан підприємства.

Слід відмітити, що фінансовий стан підприємства не може бути стійким, якщо воно не отримує прибутку у розмірах, що забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази підприємства та їх соціальної сфери.

Тому одним із основних напрямків покращення фінансового стану підприємства є збільшення його прибутку. Збільшувати прибуток можна за допомогою багатьох факторів. Резерви зростання прибутку - це кількісні можливості збільшення прибутку завдяки:

- збільшенню ціни на продукцію, надані послуги та виконану роботу;
- аналізу використання ресурсів підприємства, собівартості виготовленої продукції;
- збільшенню обсягу реалізації продукції;
- зменшенню витрат на реалізацію продукції (товарів, послуг).

Збільшення ціни на продукцію, надані послуги, виконану роботу не завжди є доцільним, тому не варто його використовувати, оскільки в умовах пануючого кризового стану економіки країни, а також конкуренції на ринку покупці не завжди можуть та не хочуть переплачувати за надані послуги, виконану роботу, товари.

Ще одним із напрямків пошуку резервів зростання прибутку є аналіз використання ресурсів підприємства, собівартості виготовленої продукції.

Обсяг власних фінансових ресурсів можна збільшити шляхом:

- зменшення суми постійних витрат на утримання управлінського персоналу та ремонт основних засобів;
- зниження рівня змінних витрат за рахунок скорочення чисельності персоналу і зростання продуктивності праці;
- прискореної амортизації основних засобів;
- реалізації невикористовуваного майна [71].

Одним з основних і найбільш радикальних напрямів фінансового оздоровлення підприємства є пошук внутрішніх резервів збільшення прибутковості виробництва і досягнення беззбиткової роботи за рахунок більш

повного використання виробничої потужності підприємства, підвищення якості і конкурентоспроможності продукції (товарів, послуг), зниження її собівартості, раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, скорочення непродуктивних витрат і втрат.

При цьому основну увагу потрібно приділити питанням ресурсозбереження: впровадженню прогресивних норм, нормативів і ресурсозберігаючих технологій, використанню вторинної сировини, організації діючого обліку і контролю за використанням ресурсів, вивченню і впровадженню передового досвіду в здійсненні режиму економії, матеріального і морального стимулювання працівників за економію ресурсів і скорочення непродуктивних витрат і втрат.

Резерви зниження витрат, виявлених за кожною статтею витрат за рахунок конкретних організаційно-технічних заходів (поліпшення організації праці), будуть сприяти економії заробітної плати, енергії тощо.

У результаті впровадження організаційно-технічних заходів сума економії витрат із оплати праці збільшиться на відсоток відрахувань від фонду оплати праці, що включаються у собівартість продукції (єдиний соціальний внесок).

Продуктивність праці - це один із факторів, що впливає на витрати підприємства. При цьому необхідно враховувати, що зниження витрат багато в чому залежить від правильного співвідношення темпів зростання продуктивності праці і збільшення заробітної плати. Зростання продуктивності праці повинне випереджати зростання заробітної плати, забезпечуючи тим самим зниження витрат підприємства [72].

Також важливо скорочувати загальнопромислові та адміністративні витрати. Це, перш за все, спрощення і здешевлення апарату управління, економія на управлінських витратах, а також скорочення витрат на заробітну плату допоміжних і підсобних робітників.

Основними резервами зменшення собівартості продукції (товарів, послуг) є збільшення обсягів виробництва, скорочення витрат на реалізацію за рахунок

підвищення рівня продуктивності праці, раціонального використання матеріальних, енергетичних та трудових ресурсів.

Зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції - основний резерв збільшення прибутку підприємства. Зменшити витрати на виробництво можна завдяки технічним і технологічним заходам.

Також важливим резервом для покращення фінансового стану підприємства є скорочення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства.

Основними джерелами резервів підвищення рівня рентабельності продукції є збільшення суми прибутку від реалізації продукції, зниження собівартості товарної продукції [73].

Отже, аналізуючи витрати на виробництво продукції, можна знайти резерви їх зниження, які водночас є і резервами збільшення прибутку.

У процесі пошуку підвищення фінансового стану нашого підприємства використовуємо п'ятифакторну модель Альтмана. П'ять факторів (коефіцієнтів), найбільш повно можуть охарактеризувати і фінансовий потенціал підприємства. Ця модель дає можливість з досить високою точністю визначити фінансовий стан підприємства та оцінити ймовірність банкрутства [74, с. 92-100].

Формула розрахунку п'ятифакторної моделі Е. Альтмана має вигляд:

$$Z = 1,2 x_1 + 1,4x_2 + 3,3x_3 + 0,6x_4 + 0,999x_5 \quad (3.14)$$

де x_1 - відношення власного оборотного капіталу до всього активів;

x_2 - відношення нерозподіленого прибутку до всього активів;

x_3 - відношення прибутку до виплати відсотків до всього активів;

x_4 - відношення власного капіталу до зобов'язань;

x_5 - відношення чистого доходу до всього активів.

Для визначення ймовірності банкрутства порівнюється розрахований індекс із його критичним значенням. Наведемо формули для розрахунку зазначених вище факторів на основі даних СТОВ «Гончарово».

Згідно з даними підприємства можемо проаналізувати:

$$X_1 = (\text{ф.1, р.1195} - \text{р.1695}) / \text{ф.1, р.1300}$$

$$X_1 = (94523,8 - 58854) / 107793,8 = 0,33$$

$$X_2 = \text{ф.2, р.2350} / \text{ф.1, р.1300}$$

$$X_2 = 5860 / 107793,8 = 0,054$$

$$X_3 = \text{ф.2, р. 2290} / \text{ф.1, р.1300}$$

$$X_3 = 5860 / 107793,8 = 0,054$$

$$X_4 = \text{ф.1, р.1495} / (\text{ф.1, р.1595} + \text{р.1695})$$

$$X_4 = 48727,8 / 59066 = 0,824$$

$$X_5 = \text{ф.2, р.2000} / \text{ф.1, р.1300}$$

$$X_5 = 22907 / 107793,8 = 0,212$$

$$Z = 1,35$$

У залежності від отриманого результату визначаємо ймовірність настання банкрутства досліджуваного підприємства за допомогою спеціальної шкали (табл. 3.11) [75, с.84].

Таблиця 3.11

Шкала визначення стану підприємства за моделлю Е.Альтмана

Розраховані значення критерію (індексу)	Ймовірність банкрутства
1,8	Дуже висока
1,81 – 2,6	Висока
2,61 – 2,9	Низька
2,91 – 3,0	Дуже низька

Таким чином, зіставляємо отримане значення із шкалою та робимо відповідні висновки про ймовірність банкрутства СТОВ «Гончарово»: як бачимо, індекс дорівнює $< 1,8$, а це означає, що ймовірність банкрутства підприємства є дуже високою.

Тобто СТОВ «Гончарово» потребує розробки заходів спрямованих на покращення його фінансового стану, які повинні містити у собі управління доходами та витратами, управління капіталом та грошовими коштами.

3.5. Управління дебіторською заборгованістю підприємства

Політика управління дебіторською заборгованістю підприємства є за своїм економічним змістом його кредитною політикою стосовно покупців товарів, яка спрямована на розширення обсягу обороту та яка полягає в оптимізації загального розміру цієї заборгованості і забезпечення своєчасної її інкасації [73].

У процесі управління дебіторською заборгованістю з метою прискорення розрахунків доцільно використовувати сучасні форми її рефінансування. Під рефінансуванням розуміють переведення дебіторської заборгованості в інші форми оборотних активів підприємства (грошові кошти або високоліквідні цінні папери) з метою прискорення розрахунків. Основними формами рефінансування дебіторської заборгованості, що застосовуються нині, є факторинг, форфейтинг, облік векселів.

Факторинг — фінансова операція, за якою одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження іншої сторони (клієнта) за плату, а клієнт поступається або зобов'язується поступитися фактору своїм правом грошової вимоги до третьої особи (боржника) [76].

Метою ж факторингового обслуговування є негайне інкасування коштів (або одержання їх на визначену у факторинговому договорі дату) незалежно від платоспроможності платника. У нашій країні негайно, або через 2–3 дні, постачальник одержує від факторингового відділу банку визначений відсоток від суми вимог [77].

Факторинг може виконувати також й інші функції, зокрема покриттям ризиків, пов'язаних зі своєчасним отриманням оплати, управлінням дебіторською заборгованістю клієнта, наданням консалтингових послуг фактором власнику дебіторської заборгованості.

На кінець 2021 року СТОВ «Гончарово» мало дебіторську заборгованість за товари на суму 3620 тис.грн. строк погашення якої перевищив 18 місяців.

З метою зменшення розміру дебіторської заборгованості за товари пропонується укладення договору факторингового обслуговування у банку.

Схема факторингу:

- Клієнт укладає з банком договір факторингу терміном на 3 роки.
- Клієнт повідомляє покупця про відступлення права вимоги та реквізити для оплати за контрактом.
- В рамках чинного з покупцем контракту Клієнт відвантажує продукцію покупцеві на умовах відстрочки платежу.
- Відразу після надання в Банк документів, що підтверджують поставку (накладна), Банк перераховує клієнту грошові кошти в розмірі до 90% від суми товару або послуги.
- Покупець погашає свій борг з постачання на транзитний рахунок банку.
- Банк з отриманого платежу утримує виплачене клієнтові фінансування (до 90%), а залишок платежу (від 10%) перераховує на поточний рахунок клієнта.

Базова процентна ставка по короткострокових кредитах для юридичних осіб складає 28% річних.

До запровадження договору факторингового обслуговування необхідно визначити наскільки є ефективна дана пропозиція.

Оцінка ефективності використання договору факторингового обслуговування з відстрочкою платежу 90 календарних днів використовується в наступній послідовності:

Дані для розрахунку:

- максимальний ліміт – 90 % ,
- підприємство продало банку право на стягнення дебіторської заборгованості на суму 3620 тис.грн.,
- ставка в гривні – 24% ,
- комісію за обслуговування – 0,5 % ,
- винагороду за проведення факторингу – 0,3% від суми поставки,
- 28% - середній рівень процентної ставки на ринку грошових ресурсів.

Перейдемо до розрахунку:

1. Визначимо залишки дебіторської заборгованості при реалізації товару з відстрочкою платежу 90 календарних днів:

$$Дз = (3620/360) \cdot 90 = 905 \text{ тис.грн.}$$

Це дозволяє розрахувати можливу суму вивільнених коштів, що отримує підприємство:

$$3620 - 905 = 2715 \text{ тис.грн.} - \text{вивільнення коштів.}$$

2. Визначаємо комісію за обслуговування :

$$3620 \cdot 0,5\% = 18,1 \text{ тис.грн.}$$

3. Визначаємо винагороду за проведення факторингу:

$$3620 \cdot 0,9 \cdot 0,3\% = 9,77 \text{ тис.грн.}$$

4. Визначаємо загальні витрати на рефінансування:

$$18,1 + 9,77 = 27,87 \text{ тис.грн.}$$

5. Визначаємо ціну рефінансування:

$$27,87 / (3620 \cdot 0,9) \cdot 100 = 0,86\%$$

Ціна рефінансування характеризується рівнем додаткових відносно додатково отриманих грошових активів:

$0,86\% < 28/360 \cdot 24 = 1,86\%$ - факторингові витрати менші, ніж сплата відсотків за кредит для компенсації дебіторської заборгованості у випадку невикористання факторингу.

Таким чином, операція рефінансування дебіторської заборгованості за допомогою факторингу ефективна.

Застосування договору факторингового обслуговування з відстрочкою платежу 90 календарних днів дозволить зменшити дебіторську заборгованість за товари на 640 тис.грн, отримати ліквідні активи (грошові кошти) в сумі 3592,13 тис.грн, при витратах на рефінансування у сумі 27,87 тис.грн. (табл.3.12)

Прогнозовані показники

№	Показник	2020	Прогнозні значення
1	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Кдз)	0,28	0,29
2	Період погашення дебіторської заборгованості (тдз), дні	1286	1237

Висновки до розділу 3

1. З метою нейтралізації ризику неприбутковості, покращення фінансової діяльності, підвищення управління фінансовими ресурсами, необхідно постійно аналізувати та прогнозувати показники діяльності підприємства, які мають вплив на формування фінансових результатів.

2. Для прогнозування показників діяльності в бакалаврській роботі були використані два методи, а саме метод найменших квадратів та метод Брауна.

3. Для того щоб зробити висновок про ефективність отриманої моделі й про можливість її використання для планування показників діяльності підприємства, визначають середній відсоток відхилень теоретичних (розрахункових) значень показників від фактичних, тобто визначають середню помилку прогнозу.

4. Отримані результати за двома методами передбачають як збільшення валового прибутку так і його зменшення в 2021 році, а саме при плануванні методом найменших квадратів прибуток збільшиться на 263,73 тис.грн., за методом Брауна відбувається зменшення на 61,55 тис.грн.

5. Кожен з методів прогнозування має певні недоліки, які впливають на точність розрахунків. Результати розрахунків двома методами з врахуванням існуючих недоліків при прогнозуванні різними методами дозволили визначити, що більш точним методом прогнозування показників діяльності для СТОВ «Гончарово» є метод найменших квадратів.

6. Заходи, спрямовані на покращання фінансового стану підприємства, можуть містити в собі: вивчення попиту на продукцію, що випускається, з

метою розширення ринку; аналіз складових собівартості продукції і визначення шляхів її зниження; збуту переорієнтації на випуск іншої продукції; виявлення наднормативних запасів матеріальних цінностей для залучення їх в господарський оборот або реалізації; вивчення руху дебіторської заборгованості з метою її зменшення; вивчення можливості одержання довгострокових кредитів; аналіз складових короткострокової дебіторської заборгованості і можливості її зменшення; аналіз складових першочергових платежів із прибутку з метою недопущення нераціональних виплат; контроль за фінансовим станом підприємства і дотриманням виробленої фінансової стратегії.

7. Сучасний стан взаєморозрахунків між підприємствами характеризується значною часткою простроченої дебіторської заборгованості. Рішення про надання або обмеження товарного кредиту контрагенту ухвалюються керівництвом підприємств без врахування впливу вибраної кредитної політики на майбутні фінансові результати, що призводить до необґрунтованого зростання дебіторської заборгованості.

8. З метою покращення фінансового стану підприємства рекомендовано звертати увагу на управління дебіторською заборгованістю.

9. Запропоновано формалізовану модель оцінки наслідків формування політики товарного кредитування, у випадку використання факторингу, за якою доведено, що факторингові витрати менші, ніж сплата відсотків за кредит для компенсації дебіторської заборгованості.

ВИСНОВКИ

1. Нестача фінансових ресурсів негативно впливає на виробничо-господарську діяльність підприємств, спричиняє виникнення та зростання заборгованостей перед суб'єктами господарювання, по оплаті праці та сплаті податків. При цьому зменшуються можливості фінансування подальшого розвитку підприємств, скорочуються надходження до бюджету. За цих обставин важливого значення для здійснення фінансово-господарської діяльності набуває формування в достатньому обсязі фінансових ресурсів підприємств.

2. Під фінансовими ресурсами в бакалаврській роботі розуміється сукупність грошових коштів та їх еквівалентів, мобілізованих у процесі господарської діяльності з метою їх раціонального розміщення для забезпечення фінансової стійкості та здійснення фінансово-економічної діяльності господарюючого суб'єкта.

3. Загальна сума фінансових ресурсів підприємства може складатися з таких елементів: статутного, додаткового та резервного капіталів амортизаційних відрахувань; фондів, що можуть утворюються за рахунок прибутку; нерозподіленого прибутку; різних видів кредиторської заборгованості; короткострокові і довгострокові кредитів банків; усіх видів фінансових позик.

4. Аналіз методичних підходів щодо аналізу фінансових ресурсів підприємства показав, що доцільність проведення аналізу за наступними етапами: аналіз джерел формування капіталу; аналіз активів підприємства; аналіз ліквідності балансу підприємства; оцінка рентабельності підприємства; розробка висновків та прийняття рішень щодо оптимізації джерел формування фінансових ресурсів, та шляхів покращення ефективності їх використання.

5. Для управління формування фінансових ресурсів на підприємстві доцільно здійснювати планування показників, які мають вплив на формування фінансових ресурсів підприємства.

6. Здійснений аналіз фінансово-господарської діяльності СТОВ «Гончарово» показав, що формування фінансових ресурсів на теперішній час відбувається за рахунок залучених фінансових ресурсів, з тенденцією до їх зменшення.

7. Аналіз показників фінансової стійкості та ліквідності СТОВ «Гончарово» свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності.

8. Аналіз ефективності діяльності СТОВ «Гончарово» показав, що в 2020 році підприємство є рентабельним, але відбулося покращення майже всіх всіх показників рентабельності, через суттєве збільшення чистого прибутку отриманого підприємством.

9. Планування показників діяльності, які мають вплив на формування фінансових ресурсів СТОВ «Гончарово» було здійснено двома методами, а саме методом Брауна, методом найменших квадратів.

10. За результатами співставлення отриманих помилок прогнозів та на основі порівняльного аналізу переваг та недолік методів - кращим методом планування було визначено, метод найменших квадратів, який визначається більшою наближеністю результату планування до реальних умов реалізації плану.

11. Щодо покращення фінансового стану було запропоновано використовувати одну з форм рефінансування дебіторської заборгованості – факторинг. За рахунок рефінансування дебіторської заборгованості за допомогою факторингу зріс коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості в прогнозному періоді до 0,29, що призвело до зменшення періоду оборотності дебіторської заборгованості за продукцію на 49 днів.

12. Одержані результати мають прикладну цінність та апробовані на студентській науково-практичній Інтернет-конференції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петик М.І. Економічна сутність і призначення фінансових ресурсів у забезпеченні господарської діяльності суб'єкта господарювання / М. І. Петик // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: Науковий збірник. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2008. – Вип. IV. – Т. 1. – С. 198–204.
2. Фінанси підприємств : підручник [7-е вид.] / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.] ; під ред. А. М. Поддєрьогіна. – К. : КНЕУ, 2008. – 552 с.
3. Василик О. Д. Теорія фінансів : навч. підручник / О. Д. Василик. – К. : НІОС, 2001. – 416 с.
4. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. - Київ: МАУП, 2004. -328 с.
5. Арначій В. І. Фінансова діяльність підприємств : навч. посіб. / В. І. Арначій, В. Д. Чумак, О. Ю. Смолянська. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 240 с.
6. Родіонова О. М. Основи економіки / О. М. Родіонова. – Київ : Зодіак-Еко, 1995. – 244 с.
7. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємства : підручник / О. М. Бандурка, М. Я. Коробов, П. І. Орлов, К. Я. Петрова. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 2002. – 384 с.
8. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства: науково-методичне видання / [А. В. Чупіс, М. Х. Корецький, О. Л. Кашенко та ін.] ; за ред. А. В. Чупіса. – Суми : Видавництво «Довкілля», 2001. – 404 с.
9. Балабанова А. И. Финансы / А. И. Балабанов, И. Т. Балабанов. – СПб : Питер, 2000. – 192 с.
10. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія / Гудзь О.Є. - К.: ННЦ ІАЕ, 2007 - 578 с.

11. Стецюк П.А. Теорія і практика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія / П.А. Стецюк. - К.: ННЦ ІАЕ, 2008. - 386 с.
12. Хачатурян С.В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація / С.В. Хачатурян // Фінанси України. – 2003. – №4. – С. 77-81.
13. Кудряшов В. Г. Фінанси : навч. посіб. / В. Г. Кудряшов. – Херсон : Олді-плюс, 2002. – 35 с.
14. Белоліпецький В. Финансовые ресурсы и их превращенные формы / В. Белоліпецький, И. Мерзляков // Аудитор. – 2008.– № 5. – С. 51–55.
15. Опарін В.М. Фінансові ресурси та суспільний капітал / В.М. Опарін // Вісник НБУ. – 2001. – № 7. – С. 26–28.
16. Лахтіонова Л. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с.
17. Петленко Ю. Проблеми забезпечення обіговими коштами в умовах економічної кризи / Ю. Петленко // Фінанси України. - 1998. - № 9. - С. 106-108.
18. Зеліско І. М. Генезис та еволюція економічної категорії "фінансові ресурси" / І. М. Зеліско // Інвестиції: практика та досвід. - 2014. - № 24. - С. 15-18.
19. Стасюк Л. С. Класифікація фінансових ресурсів підприємства / Л. С. Стасюк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 4. Т. 3. – С. 257–261.
20. Буряк Л. Д. Государственные финансы: учеб. пособ. для студентов эконом. вузов и факультетов / Л. Д. Буряк, Д. Д. Бутаков, В. М. Федосов и др. ; под ред. В. М. Федосова, С. Я. Огородника и В. Н. Суторминой. – К. : Лыбидь, 1991. – 276 с.
21. Хрущ Н. А. Аналіз сучасних підходів до визначення сутності фінансових ресурсів підприємства / Н. А. Хрущ, В. В. Доценко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2015. - № 3(3). - С. 274-277.

22. Ковалева А.М. Финансы фирмы: Учебник / А.М. Ковалева, М.Г. Лапуста, Л.Г. Скамай. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 416 с.
23. Финансы предприятий: Учебник / Н.В.Колчина, Г.Б.Поляк, Л.П.Павлова и др.; Под ред. проф. Н.В.Колчиной. – М.: Юнити-Дана, 2001. – 447 с.
24. Глущенко В.В. Сучасні питання фінансового забезпечення підприємств сільського господарства / Глущенко В.В., Лобас В.С. - Харків : СПД Лубірка Л.М., 2005. - 82 с.
25. Стецюк П.А. Економічна суть фінансових ресурсів / П.А. Стецюк // Фінанси України. – 2007. - №1. – С.129-144.
26. Зятковський І.В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 260 с.
27. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства / М.Я. Коробов. – К.: Знання, 2000. – 294 с.
28. Воробьев Ю.Н. Капитал предпринимательских структур в системе финансового менеджмента: монография / Ю.Н. Воробьев. – Симферополь: Таврия, 2000. – 324 с.
29. Черемісова Т. Джерела самофінансування підприємств: їх склад та структура за кризових умов / Т. Черемісова // Збір.наук.праць. Економічний аналіз. – 2013. – Вип. 12. Частина 4. – С. 133-136.
30. Воробйов Ю.М. Роль фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва / Ю.М. Воробйов // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. - №3. – С. 17-21.
31. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 №514-VI із змінами та доповненнями [Електрон. ресурс] / Законодавство України // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
32. Закон України «Про господарські товариства» від 6.02.2018 // [Електрон. ресурс] / Законодавство України // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/2275-19>

33. Лист № 1858 від 26.03.2004 «Щодо формування приватним підприємством статутного фонду» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державного комітету України з питань регулярної політики та підприємництва // Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua>

34. Господарський Кодекс України // Офіційний сайт Верховної ради України [Електронний ресурс]. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page4>

35. Фаріон І. Д. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І. Д. Фаріон, Т. Д. Захарків. – Тернопіль, 2000. – 455 с.

36. Демко І. І. Організаційні підходи до методики аналізу фінансових ресурсів / І. І. Демко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2014. - Вип. 38. - С. 116-123.

37. Бродська І.І. Проблеми формування фінансових ресурсів підприємств / І.І. Бродська // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 7(25). Ч.1. – 2010. – С. 182-189.

38. Мішина С. В. Методичне забезпечення оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / С. В. Мішина, О. Ю. Мішин // Научно-технический сборник. – 2009. – № 87. – С. 272–277.

39. Бланк И. А. Управление финансовыми ресурсами / И. А. Бланк. – М. : Изд. "Омега-Л" ; ООО"Эльга", 2011. – 768 с.

40. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

41. Литвинюк А. С. Экономический анализ / А. С. Литвинюк. – М. : ЭКСМО, 2009. – 242 с.

42. Ярцева Т. А. Методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства / Т. А. Ярцева // Управління розвитком. - 2013. - № 18. - С. 103-106.

43. Методичні рекомендації по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки

України від 19.01.2006 р. № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 р. № 1361) від 26.10.2010 р. № 1361 "Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.

44. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджені наказом Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 і зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 08.02.2001 р. за № 121/5312 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

45. Степаненко Д.А. Технологія аналізу фінансових ресурсів підприємства / Д. А. Степаненко // Управління розвитком. - 2014. - № 10. - С. 92-94.

46. Костирко Л.А. Стратегія фінансово-економічної діяльності господарюючого суб'єкта: методологія і організація / Л.А. Костирко. – Луганськ : Вид-во ЛНУ ім. В. Даля, 2002. – 560 с.

47. Кравченко О. О. Прогнозування як важливий метод системи фінансового планування / О. О. Кравченко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури [зб.наук.пр.]. – 2011. – Вип.32. – С. 120-128.

48. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навч. посібник / І. В. Ковальчук // - К. : Знання, 2008. - 679 с.

49. Лукошкина Л.Н. Финансовое планирование и прогнозирование на предприятии: [монографія] / Л.Н. Лукошкина. - СПб.: Изд-во МБИ, 2006. -129 с.

50. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова; 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2005. – 485 с.

51. Ставерська Т. О. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах : навч. посіб. // Т. О. Ставерська, І. С. Андрющенко. – Харків: Видавець Івнченко І.С., 2013. – 146 с.

52. Principles of Forecasting: A Handbook for Researchers and Practitioners [Текст] / edited by Armstrong, J. Scott. – Norwell, MA: Kluwer Academic Publishers / Springer, 2001. – 849 p.
53. Анчишкин А. И. Планирование народного хозяйства: Спецкурс академика / Под ред. Э. Н. Крылатых. – М.: Изд-во МГУ, 1989. – 103 с.
54. Царев В.В. Внутрифирменное планирование: учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2002. – 496 с.
55. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута». 2003. – 680 с.
56. Васильева Л.С. Финансовый анализ : учебник / Л.С. Васильева, М.В. Петровская. – М.: КНОРУС, 2005. – 544 с.
57. Соляник Л.Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління: монографія / Л.Г. Соляник; за ред. О.С. Галушко; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д.: НГУ, 2009. – 239 с.
58. Гоголь Т.А. Особенности методики финансового анализа предприятий малого бизнеса / Т.А. Гоголь // Вісник ЧДТУ. – 2013. - №2 (66). – С. 386-393.
59. Азаренкова Г. М. Финансы предприятий : навч. посібник [для самост. вивч. дисципліни]. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. - 3-тє вид., виправл. і доп. - К. : Знання-Прес, 2009. - 299 с.
60. Зельдіна О.Р. Спеціальний режим господарювання : Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / О. Р. Зельдіна ; М-во освіти і науки України, Донецький нац. ун-т. - К. : Центр навчальної літератури, 2010. - 112 с.
61. Близнюк О.П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства / О.П. Близнюк, А.П. Горпинченко // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Сер. Економічні науки. – 2012. – №2. - Т. XV. – С.52-58.
62. Слуцкий Л.Н. Курс МБА по прогнозированию в бизнесе. М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. -227 с.

63. Орлова И.В. Экономико-математические методы и модели: компьютерное моделирование: Учеб. пособие. Орлова И.В, Половников В.А. – М.: Вузовский учебник, 2007. – 365 с.

64. Навчальний посібник до практичних занять дисципліни «Менеджмент на транспорті» напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» / уклад. Панкова Л.І. – Донецьк: ДонІЗТ, 2013. – 71с.

65. Свінцицька О.М. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. / Свінцицька О.М. – К. : Видво Європ. ун-ту, 2009. – 232 с.

66. Пашута М.Т. Прогнозування та програмування економічного та соціального розвитку: навч. посіб. / М.Т. Пашута. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 408 с.

67. Экономико-математические методы и прикладные модели: учебник для бакалавров / В.В. Федосеев, А.Н. Гармаш, И.В. Орлова. – М: Юрайт, 2012. – 328 с.

68. Кравченко О.О. Прогнозування прибутку підприємства в умовах нестабільної економіки // О.О. Кравченко, Н. Кутя // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». – 2017. - №1(1). – С. 7-11.

69. Долгіх А. О. Знаходження оптимальних значень параметрів адаптивних моделей прогнозування часових рядів з використанням генетичного алгоритму / А. О. Долгіх, О. І. Білобородько, О. Г. Байбуз // Актуальні проблеми автоматизації та інформаційних технологій. - 2016. - Т. 20. - С. 11-22.

70. Бригхем Е. Финансовый менеджмент: Полный курс: в 2-х т. / Е. Бригхем, Л. Гапенски : Пер. с англ. Под ред. В.В. Ковалева СПб.: Экономическая школа 1998.Т. 2.- 669с.

71. Грачова Р. Як визначити реальний фінансово-майновий стан свого підприємства / Р. Грачова // Дебет-Кредит. - 2000. - № 34. - С. 18–27.

72. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз підприємств / М. Я. Коробов. - К., 2000. - 378 с.

73. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту / І. А. Бланк. - К., 1999. – 512 с.

74. Обущак Т. Сутність фінансового стану підприємства / Т. Обущак // Актуальні проблеми економіки. - 2016. - № 9. - С. 92-100.

75. Масюк Ю.В. Фінансовий стан сільськогосподарського підприємства та напрями його покращення // Ю.В. Масюк, А.А. Мкртчян // Агросвіт. – 2019. - №21. – С. 82-85.

76. Лисенко Ю. М. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. - К., 2005. - С. 179.

77. Руденко Л. В. Розрахункові та кредитні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємства: Підручник. - К., 2002. - С. 258.

ДОДАТОК А

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту)
бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 5 розділу I)

**Фінансова звітність
малого підприємства**

Дата (рік, місяць, число) _____
Підприємство СТОВ "ГОНЧАРОВО" _____ за ЄДРПОУ _____
Територія _____ за КОАТУУ _____
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ за КОПФГ _____
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ _____
Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур за КВЕД _____
(крім рису), бобових культур і насіння олійних культур _____
Середня кількість працівників, осіб 168 _____
Одиниця виміру: тис.грн з одним десятковим знаком

КОДИ	
	01
30852094	
321881001	
230	
01.11	

Адреса, телефон 53130, Україна, Дніпропетровська область,
Софіївський р-н., с. Водяне, вулиця Гончарова, буд. 42

**1. Баланс на 31.12. 2018 р.
Форма № 1-м**

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи	1000		
Нематеріальні активи	1000		
Первісна вартість	1001		
Накопичена амортизація	1002	( )	( )
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	5610,0	5710,0
первісна вартість	1011	11650,0	12410,0
знос	1012	(6020,0)	(6700,0)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	7822,0	7822,0
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	13432,0	13532,0
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	2092,4	1589,8
у тому числі готова продукція	1103	172,0	271,4
Поточні біологічні активи	1110	819,6	907,6

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	8756,0	5439,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	58,4	48,4
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	91456,0	72680,0
Поточні фінансові інвестиції	1160	1979,0	1995,0
Гроші та їх еквіваленти	1165	2996,3	297,9
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	958,8	1338,2
Усього за розділом II	1195	109116,5	84296,6
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	122548,5	97828,6

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9347,8	9347,8
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	252,2	255,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	17124,0	28958,0
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	26724,0	38560,8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0,0	0,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	6004,0	0,0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	2700,3	538,8
розрахунками з бюджетом	1620	70,2	127,4
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	15,0	8,8
розрахунками з оплати праці	1630	35,0	15,2
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	87000,0	58577,6
Усього за розділом III	1695	95824,5	59267,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	122548,5	97828,6

**2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2018 р.**

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	18000,5	16647,2
Інші операційні доходи	2120	6500,1	3149,2
Інші доходи	2240	340,4	93,6
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	24841,0	19890,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(9702,0)	(6704,4)
Інші операційні витрати	2180	(1101,0)	(781,6)
Інші витрати	2270	(2204,0)	(2902,0)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(13007)	(10388)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	11834	9502
Податок на прибуток	2300	( )	( )
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	11834	9502

Керівник

_____
(підпис)

Антоневський Владислав

Юрйвич

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

_____
(підпис)

Зубко Наталья Володимирівна

(ініціали, прізвище)

Продовження дод.А

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту)
бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 5 розділу I)

**Фінансова звітність
малого підприємства**

Дата (рік, місяць, число) _____
Підприємство СТОВ "ГОНЧАРОВО" за ЄДРПОУ _____
Територія _____ за КОАТУУ _____
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ за КОПФГ _____
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур за КВЕД _____
(крім рису), бобових культур і насіння олійних культур _____
Середня кількість працівників, осіб 172
Одиниця виміру: тис.грн з одним десятковим знаком

КОДИ	
	01
30852094	
321881001	
230	
01.11	

Адреса, телефон 53130, Україна, Дніпропетровська область,
Софіївський р-н., с. Водяне, вулиця Гончарова, буд. 42

1. Баланс на 31.12. 2019 р.
Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи	1000		
Нематеріальні активи	1000		
Первісна вартість	1001		
Накопичена амортизація	1002	( )	( )
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:			
первісна вартість	1010	5710,0	7230,0
знос	1011	12410,0	15830,0
	1012	(6700,0)	(8600,0)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	7822,0	7800,0
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	13532,0	15030,0
II. Оборотні активи			
Запаси:			
у тому числі готова продукція	1100	1589,8	1692,4
Поточні біологічні активи	1103	271,4	6,8
	1110	907,6	3075,5

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	5439,7	19542,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	48,4	6,6
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	72680,0	73000,0
Поточні фінансові інвестиції	1160	1995,0	1981,3
Гроші та їх еквіваленти	1165	297,9	3092,4
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	1338,2	1547,5
Усього за розділом II	1195	84296,6	103938,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	97828,6	118968,0

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9347,8	9347,8
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	255,0	260,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	28958,0	33260,0
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	38560,8	42867,8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0,0	0,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0,0	0,0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	538,8	3092,6
розрахунками з бюджетом	1620	127,4	647,9
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	8,8	7,8
розрахунками з оплати праці	1630	15,2	14,1
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	58577,6	72337,8
Усього за розділом III	1695	59267,8	76100,2
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	97828,6	118968,0

**2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2019 р.**

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	18011,0	18000,5
Інші операційні доходи	2120	460,6	6500,1
Інші доходи	2240	360,4	340,4
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	18832,0	24841,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(12523,5)	(9702,0)
Інші операційні витрати	2180	(1984,2)	(1101,0)
Інші витрати	2270	(22,3)	(2204,0)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(14530)	(13007)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	4302	11834
Податок на прибуток	2300	( )	( )
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	4302	11834

Керівник

_____

(підпис)

Антоневський Владислав

Юрійвич

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

_____

(підпис)

Зубко Наталья Володимирівна

(ініціали, прізвище)

Продовження дод.А

Додаток 1
до Національного положення
(стандарту)
бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 5 розділу I)

**Фінансова звітність
малого підприємства**

Дата (рік, місяць, число) _____
Підприємство СТОВ "ГОНЧАРОВО" за ЄДРПОУ _____
Територія _____ за КОАТУУ _____
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ за КОПФГ _____
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур за КВЕД _____
(крім рису), бобових культур і насіння олійних культур _____
Середня кількість працівників, осіб 178
Одиниця виміру: тис.грн з одним десятковим знаком

КОДИ

	01
30852094	
321881001	
230	
01.11	

Адреса, телефон 53130, Україна, Дніпропетровська область,
Софіївський р-н., с. Водяне, вулиця Гончарова, буд. 42

**1. Баланс на 31.12. 2020 р.
Форма № 1-м**

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи	1000		
Нематеріальні активи	1000		
Первісна вартість	1001		
Накопичена амортизація	1002	( )	( )
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	7230,0	5470,0
первісна вартість	1011	15830,0	16140,0
знос	1012	(8600,0)	(10670,0)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	7800,0	7800,0
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	15030,0	13270,0
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	1692,4	14248,0
у тому числі готова продукція	1103	6,8	5680,0
Поточні біологічні активи	1110	3075,5	8064,4

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	19542,3	10204,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	6,6	8,7
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	73000,0	55283,3
Поточні фінансові інвестиції	1160	1981,3	1620,3
Гроші та їх еквіваленти	1165	3092,4	4280,4
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	1547,5	814,7
Усього за розділом II	1195	103938,0	94523,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	118968,0	107793,8

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9347,8	9347,8
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	260,0	260,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	33260,0	39120,0
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Усього за розділом I	1495	42867,8	48727,8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0,0	212,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0,0	0,0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	3092,6	2184,5
розрахунками з бюджетом	1620	647,9	238,5
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	7,8	6,4
розрахунками з оплати праці	1630	14,1	12,4
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	72337,8	56412,2
Усього за розділом III	1695	76100,2	58854,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	118968,0	107793,8

**2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2020 р.**

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	22907,0	18011,0
Інші операційні доходи	2120	3160,0	460,6
Інші доходи	2240	75,0	360,4
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	26142,0	18832,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(14820,0)	(12523,5)
Інші операційні витрати	2180	(4810,2)	(1984,2)
Інші витрати	2270	(651,8)	(22,3)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(22282,0)	(14530,0)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	5860,0	4302,0
Податок на прибуток	2300	( )	( )
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	5860,0	4302,0

Керівник

_____
(підпис)

Антоневський Владислав

Юрійвич

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

_____
(підпис)

Зубко Наталья Володимирівна

(ініціали, прізвище)

ВЫВОД ИТОГОВ

<i>Регрессионная статистика</i>	
Множественный R	0,908338
R-квадрат	0,825078
Нормированный R-квадрат	0,807585
Стандартная ошибка	2090,245
Наблюдения	12

Дисперсионный анализ

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимость F</i>
Регрессия	1	2,06E+08	2,06E+08	47,16822	4,36E-05
Остаток	10	43691250	4369125		
Итого	11	2,5E+08			

	<i>Коэффициенты</i>	<i>Стандартная ошибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значение</i>	<i>Нижние 95%</i>	<i>Верхние 95%</i>	<i>Нижние 95,0%</i>	<i>Верхние 95,0%</i>
Y-пересечение	5584,939	1286,457	4,341334	0,001463	2718,535	8451,344	2718,535	8451,344
t	1200,477	174,7951	6,867912	4,36E-05	811,0096	1589,945	811,0096	1589,945

Рис. Б.1. Протокол виконання регресійного аналізу (виручка від реалізації продукції)

ВЫВОД ИТОГОВ

<i>Регрессионная статистика</i>	
Множественный R	0,900054
R-квадрат	0,810096
Нормированный R-квадрат	0,791106
Стандартная ошибка	1616,739
Наблюдения	12

Дисперсионный анализ

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимость F</i>
Регрессия	1	1,12E+08	1,12E+08	42,65828	6,63E-05
Остаток	10	26138453	2613845		
Итого	11	1,38E+08			

	<i>Коэффициенты</i>	<i>Стандартная ошибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-Значение</i>	<i>Нижние 95%</i>	<i>Верхние 95%</i>	<i>Нижние 95,0%</i>	<i>Верхние 95,0%</i>
Y-пересечение	1361,071	995,0341	1,367864	0,201305	-856,003	3578,145	-856,003	3578,145
t	883,0262	135,1985	6,531331	6,63E-05	581,7852	1184,267	581,7852	1184,267

Рис. В.1. Протокол виконання регресійного аналізу (собівартість реалізованої продукції)

№ _____ від «__» _____ 2021 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студентки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему «Фінансові ресурси підприємства і джерела їх формування (на прикладі СТОВ «Гончарово»)» Шворак Анастасії Володимирівни

Обрана тема актуальна через те, що від належного формування фінансових ресурсів та ефективного і цілеспрямованого їх використання багато в чому залежить своєчасність та повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвиток підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

Теоретичне значення результатів роботи полягає у визначенні особливостей формування фінансових ресурсів підприємств, розкритті методів фінансового планування.

Практична цінність висновків полягає у визначенні найбільш точного методу планування валового прибутку із двох запропонованих методів в роботі (метод найменших квадратів, метод Брауна).

За результатами планування валового прибутку було визначено, що більш точним методом планування для СТОВ «Гончарово» є метод найменших квадратів.

Пропозиції дипломної роботи щодо планування фінансових показників СТОВ «Гончарово» та напрямків удосконалення його діяльності розглянуті керівництвом підприємства і прийняті до реалізації.

Кваліфікаційна робота рекомендується до захисту та присвоєння їй автору ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з оцінкою «відмінно».

Головний бухгалтер
СТОВ «Гончарово»

Н.В. Зубко

№ _____ від « ____ » _____ 20__ р.

В.о. ректорові Національного
ТУ «Дніпровська політехніка»
академіку НАН України
професору Півняку Г.Г.

ЗАМОВЛЕННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072-18зск-1 фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Шворак Анастасії Володимирівні виконати кваліфікаційну роботу на тему: «Фінансові ресурси підприємства і джерела їх формування (на прикладі СТОВ «Гончарово»)» з використанням обліково-економічної інформації підприємства.

Тема роботи є актуальною для даного підприємства, тому що завдання, поставлені в роботі, вирішують реальні проблеми підприємства і можуть бути використані з метою підвищення результативності та ефективності його діяльності.

Фінансово-економічна інформація, передана СТОВ «Гончарово» для виконання кваліфікаційної роботи, підпадає під дію внутрішнього «Положення про комерційну таємницю» та не підлягає оприлюдненню.

Головний бухгалтер
СТОВ «Гончарово»

Н.В. Зубко

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-18зск-1 Шворак Анастасії Володимирівни
на тему «Фінансові ресурси підприємства і джерела їх формування (на прикладі СТОВ "Гончарово")» представленої для присвоєння ступня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Мета дипломної роботи - визначення та обґрунтування найкращого методу планування показників діяльності підприємства, які впливають на формування фінансових ресурсів.

2. Обрана тема актуальна через те, що від належного формування фінансових ресурсів та ефективного і цілеспрямованого їх використання багато в чому залежить своєчасність та повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвиток підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

3. Тема дипломної роботи безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – аналізом фінансових ресурсів і фінансовим плануванням на підприємстві.

4. Задачі дипломної роботи відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики.

5. Автором визначено прогнозовано показники діяльності підприємства, які впливають на формування фінансових ресурсів, двома методами та визначено найбільш точний метод планування показників - метод найменших квадратів.

6. Робота з керівником кваліфікаційної роботи вважається доброю. Практичне значення результатів дипломної роботи полягає у рекомендаціях щодо найкращого з розглянутих методів планування фінансових показників, які можуть бути застосовані у подальшій діяльності СТОВ «Гончарово».

7. Самостійність виконання завдань дипломної роботи хороша.

8. Виконання презентації. Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.

9. Дотримання стандартів. Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності зі стандартами ЄСКД.

10. Робота Шворак А.В. виконана на замовлення підприємства та отримала позитивну оцінку його керівництва.

Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Шворак Анастасії Володимирівни рекомендується до захисту з оцінкою 76 балів.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи бакалавра
к.е.н., доц. кафедри ЕА і Ф

Цуркан І.М.